
Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès

De mitjans del segle XIX a mitjans del segle XX

Annex 1

Origen i evolució de la vuitada de Corpus, que dona pas a les Festes dels Barris.

Del segle XVII al segle XX

Francesc Xavier Cortada i Jordà
Prats de Lluçanès, juny 2023

© del text: F. Xavier Cortada i Jordà i Pere Mestre i Boix.

© de les imatges: els seus autors o actuals propietaris, que ja anotem a cada fotografia.

Edició digital per felicitar les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès 2023.

Disseny portades: Pla-Valldaura.

Supervisió del text: Lluís Vila i Vilalta.

Índex

<i>“De prop o de lluny, Corpus al juny”</i>	pàgina 3
Referències històriques de la vuitada de Corpus al Lluçanès	4
La vuitada de Corpus de Prats de Lluçanès. Les primeres referències dels administradors dels quartos (1656-1682)	7
Com se celebrava la festivitat del Corpus i la seva vuitada a Catalunya	9
Els administradors dels quartos de Prats continuen acaptant perquè les festes siguin el màxim de lluïdes (1694)	11
La vuitada de Corpus, entre les celebracions litúrgiques i els festeigs populars. Els primers escàndols i prohibicions (1705) ...	13
L’acord entre el bisbe Ramon Marimon i el Comú de la vila, per tornar a fer les celebracions litúrgiques el Diumenge de Corpus i els quatre dies de la vuitada (1724)	16
La feta del rector Joan Baró, de que parla mossèn Josep Valls ..	19
El bisbe Francesc Veyan i Mola torna a advertir dels incompliments de la societat pradenca en la celebració de les seves Festes dels Barris (1788)	21
Joan Piniella ens parla d’alguns fets ocorreguts dins la vuitada de Corpus de Prats de Lluçanès dels anys 1815 i 1822	22
En temps del rector Josep Feyner, es funden les confraries de la Minerva i del Santíssim Sagrament, per donar millor culte a la festivitat de Corpus, entre altres celebracions litúrgiques (1839)	23
Un recull sobre la vuitada de Corpus i les festes dels barris dels primers folkloristes, entre el segle XIX i XX	25
Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, a primers del segle XX	29

Els aldarulls dels anys 1959 i 1960 i l'anul·lació de les Festes dels Barris	32
La irrupció del Concili Vaticà II i la recuperació d'una part de les Festes dels Barris	43
Arxius consultats	45

Festes dels Barris de Prats de Lluçanès

Origen i evolució de la vuitada de Corpus,
que dona pas a les Festes dels Barris.

“De prop o de lluny, Corpus al juny”

Sempre s'ha dit que el Corpus és la festa de les festes, i a Catalunya, concretament a Barcelona, és una de les manifestacions festives més antigues del país (1320)¹. Tanmateix, abans que s'instaurés aquesta celebració per ordre del Papa Urbà IV, amb la butlla anomenada *Transiturus de hoc mundo* (1264), van haver de passar més de dos-cents anys, fins que l'església catòlica va rebutjar la doctrina del teòleg Berenguer de Tours (1047) que negava la presència de Crist en l'Eucaristia. Els plantejaments de l'esmentat teòleg van tenir resposta en el Quart Concili de Laterà (1215) on la transsubstanciació es va convertir en dogma de fe². Amb la mort d'Urbà IV, el seu successor, Climent V, va confirmar la festa de Corpus en el Concili del Delfinat (1311). Cinc anys més tard (1316), la festa de Corpus prendrà una dimensió més àmplia i el Papa Joan XXII introdueix la vuitada o octava de Corpus, amb l'exposició del Santíssim Sagrament, convertint el Corpus Christi en la primera festa universal sancionada papalment en la història del ritu llatí.

Aquí, però, no tractarem la festa del Corpus, que ja en parlarem en un altre apartat. En aquesta narració volem parlar d'una de les diverses festes que els pradencs celebren dins el seu calendari popular, que tothom coneix amb el nom de les Festes dels Barris i que van sorgir, justament, al costat de la celebració de la vuitada de Corpus.

La data de celebració del Corpus Christi varia en funció del dia que se celebra el Diumenge de Pasqua. La celebració de la Pasqua sempre s'escau el diumenge posterior a la primera lluna plena de la primavera i la Pentecosta se celebra set setmanes després del Diumenge de Pasqua. Tenint en compte aquestes dates, el Corpus se celebra onze dies després de Pentecosta o Pasqua Granada, i per això sempre s'escau en dijous. La vuitada³ de Corpus se celebra des del Dijous de Corpus fins el dijous de la setmana següent, aquest últim dia es coneix com a capvuitada.

Tot i que a la dècada del 1980 el Dijous de Corpus va deixar de ser festa de precepte, traslladant la seva celebració al diumenge següent, moltes poblacions van continuar la tradició de celebrar les festivitats de caire més popular, mantenint les que ja d'antic se celebraven durant la vuitada de Corpus. La Patum de Berga, per exemple, a la vigília del Dijous de Corpus, el Tabal és el pregoner que anuncia les festes que tindran lloc des del dijous fins al diumenge. A Solsona, una ciutat capdavantera a

¹ ARIMANY i JUVANTENY, Joan. Recordant la festa de Corpus. Web Dúlia

“La institució de la festivitat del Corpus va ser molt ben acollida a les terres catalanes. A Vic ja es va celebrar el 1318, només dos anys després de la confirmació de Joan XXII; Girona i Barcelona ho van fer el 1320 i amb poc temps la van acollir Lleida, Tortosa, València i Perpinyà.”

<http://www.joanarimanyjuventeny.cat/devocions-populars/recordant-la-festa-de-corpus/> (25/5/2023)

² Aquell dogma va ser confirmat pel concili de Trento: *“Si algú digués que, durant el santíssim sagrament de l'eucaristia, la substància del pa i del vi roman amb la del cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist, i negués aquest canvi admirable i únic de tota la substància del pa en cos seu i de tota la substància del vi en sang seva, tot i que romanguin pa i vi en aparença, canvi que l'Església catòlica anomena de manera molt apropiada “transsubstanciació”, que sigui anatema.”* (Sessió 13, Canon 2)

³ TOMÁS SANAHUJA, Eduard. *Corpus: la festa. Història i evolució del Corpus de Sitges, 1360-2017* (pàg. 32). *“La vuitada de Corpus era de les més importants, ja que s'hi celebraven les festes de barri en els dies infraoctava (divendres a dimecres) i el cap d'octava (dijous següent a Corpus) es realitzava una nova processó.”*

celebrar la festa de Corpus (1331) ha traslladat la seva festa més popular al dissabte i diumenge. I a Prats de Lluçanès, les Festes dels Barris se celebren justament el dilluns, dimarts, dimecres i dijous de la vuitada de Corpus.

Referències històriques de la vuitada de Corpus al Lluçanès

Sabem que la major part de les festes populars del nostre país, a l'igual que la majoria de països europeus, sorgeixen al redós dels estaments religiosos, al voltant de les catedrals i de les grans esglésies i, amb el temps, arriben a les petites parròquies. En el nostre cas, per saber alguna cosa del calendari festiu i litúrgic hem d'esbrinar el que ens diuen els llibres de consuetes i visites pastorals, com a mínim.

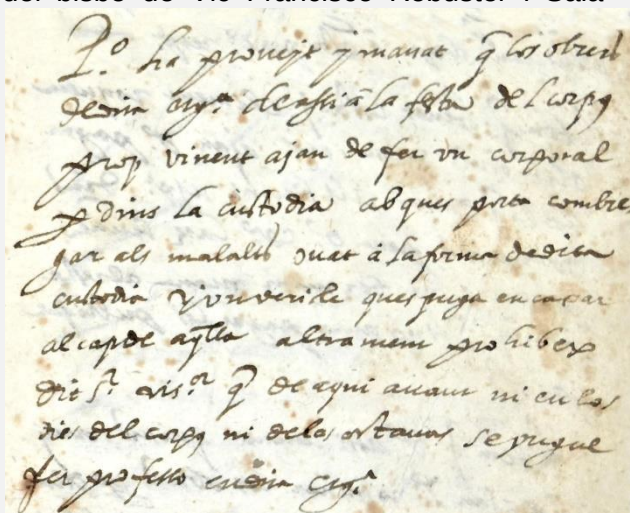
La celebració del Corpus, com a festivitat litúrgica, era una de les festes més celebrades arreu i, a l'igual que la Setmana Santa, Pasqua, Pentecosta o Nadal, estan recollides en la majoria de consuetes de cada parròquia. Si fem cas del que ens diuen aquests manuscrits, trobem que al Lluçanès ens parlen del Corpus totes les parròquies que han tingut la sort de conservar els seus documents i no han estat cremats o desapareguts a causa de guerres o altres calamitats.

Així doncs, per ordre cronològic, esmentem les consuetes de les parròquies del Lluçanès que ens informen de la festa de Corpus. La informació més antiga que tenim és de la parròquia de Sant Martí de Merlès (1588), Sant Feliu Sasserra (1618), Alpens (1638), Olost (1649), Santa Eulàlia de Pardines (1656, recordem que aleshores la parròquia de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès encara era sufragània de Santa Eulàlia de Pardines, d'aquí que en l'època més antiga no hi hagi cap consuetada de l'església de Sant Vicenç), Sant Bartomeu del Grau (1696), Santa Eulàlia de Puig-oriol (1869), Salselles (1898), Lluçà (1917)⁴ i Santa Creu de Jutglar (1939).

Sobre la vuitada de Corpus, els manuscrits de les parròquies del Lluçanès ens donen una idea de la seva celebració. Per ordre cronològic, ens diuen el següent:

Sant Martí de Merlès. En mig d'un llibre de baptismes i defuncions, hi ha unes pàgines dedicades a algunes visites pastorals. Aquí transcrivim una provisió feta el dia 2 de juny de 1602, en la visita de Gaspar Fontanellas, com a visitador i en representació del bisbe de Vic Francisco Robuster i Sala (1598-1607), que ens diu:

"Primer. Ha provehit y manat que los obrers de dita església de aquí a la festa del Corpus prop vinent ajan de fer un corporal y dins la custòdia ab ques porta combregar als malalts ouat? a la forma de dita custòdia y un verila? ques puga encaxar al cap de aylla, altrament prohibeix dit Senyor Visitador que de aquí avant, ni en los dies del Corpus ni de les octavas se pugué fer professó en dita església"⁵

2.º Ha provehit y manat q los obrers
de dita església de aquí a la festa del Corpus
prop vinent ajan de fer un corporal
y dins la custòdia ab ques porta combregar
als malalts ouat? a la forma de dita custòdia
y un verila? ques puga encaxar al cap de aylla
altrament prohibeix dit Senyor Visitador
que de aquí avant, ni en los dies del Corpus
ni de les octavas se pugué fer professó en dita església

El document més antic del Lluçanès que es conserva referit a la festa del Corpus, és una visita pastoral feta el 2 de juny de 1602 a la parròquia de Sant Martí de Merlès.

⁴ A Lluçà hi ha una consuetada més antiga, de l'any 1866, però no diu res de la festa del Corpus.

⁵ Llibre de baptismes, defuncions i visites pastorals de Sant Martí de Merlès, 1588-1612 (APPLI).

La consuetud de l'any 1648 ens explica que *"Al cap d'Octava he introduït per dir una missa privada en una hora de sol alt i després fer professó per lo cementiri i en l'interior es diu una missa tenint present lo Santíssim Sagrament i portar-lo en dita professó."*⁶

Una segona consuetud de l'any 1701, ens diu *"Tots els primers diumenges en l'església de Sant Martí, immediatament després de la missa, es fa professó per la confraria del Roser... i davant del comunidor s'entona el Te Deum. En arribar a l'església es canten els goigs, amb son verset i col·lecta. També es fa professó el dia de Sant Marc, dia de Sant Pere Màrtir, dia de la Festa del Roser i dia i diumenge de Corpus... Les professons de les dues festes del Roser i Corpus es fan amb major volta... La missa major del dia i diumenge de Corpus acostumen a dir-se cantades i es treu la Vera Creu... Lo dia de Corpus es posa panet en lo altar, en lo dosser⁷ lo Santíssim Sagrament a la missa (que per sempre sia alabat) i després de la missa es fa professó i los obrers cuiden d'adornar els camins per on ha de passar la professó."*⁸

Sant Feliu Sasserra. La consuetud de 1618, ens diu: *"Totes les octaves de Corpus es diuen completes davant lo Santíssim Sagrament, obrint la porteta del Sagrari i lo cap de les octaves se posa la custòdia sobre l'altar."*⁹

Alpens. La consuetud de 1638, diu: *"La octava de corpus cada dia se diu missa amb el Santíssim Sagrament. El dia del cap de l'octava es diu missa del Santíssim Sagrament i després de la missa es fa professó del Santíssim Sagrament i es fa ronda, això és, passa per la Galera i cementiri i cap a la plaça i s'entra pel portal de l'església... els obrers han de fer cremar quatre ciris i quan es diuen vespres també n'han de fer cremar quatre ciris..."*¹⁰

Una altra consuetud d'Alpens de 1750, aquesta més complerta, ens diu: *"Corpus. A hora de Missa Major se canta solemne Ofici, exposant a més lo Santíssim Sagrament, se encenen cerca 40 ciris, per no admetre més gasto la fundació. Dit ofici, com i també los demás de l'Octava se aplica per las Ànimes de dit fundador. A las 4 de la tarda se canten Solemnes Vespres amb lo Sagrament present, acabades se fa solemne Professó, segueix lo mateix curs que la de Sta Creu: arribada a la Iglesia se canten los Goigs, se reserva i a l'última reserva en l'Altar Major, lo Rosari. Los demes dies de dita Octava se canta solemne ofici a la hora de Missa Matinal, menos la Dominica Infra Octava¹¹ que és la Major. En lo dia de la Octava de Corpus, després de cantar lo ofici se fa també professo, però esta en dit dia únicament volta per la plassa com la dels primers diumenges de mes. No es canten en dita Octava Completas. No se encenen los Altars, sí sols lo Altar Major."*¹²

⁶ Consuetud de Sant Martí de Merlès, 1648-1668 (ABEV, I-K, 1).

⁷ Dosser: Peça de tela rica que penja, i que en la part superior es prolonga horitzontalment en forma rectangular, de manera que cobreix per darrera i per dalt un tron, un llit de gran luxe, una tribuna, etc. (DCVB).

⁸ Consuetud de Sant Martí de Merlès, 1701 (ABEV, I-1).

⁹ Consuetud de Sant Feliu Sasserra, 1618 (ABEV, I-1).

¹⁰ Consuetud d'Alpens, 1638 (ABEV, I-1).

¹¹ Dominica infraoctava: Segon diumenge després de Pentecosta o el diumenge següent del Dijous de Corpus. "En el Quinze llibre que principiava en el año de 1695, se dice: *En quinze días de junio de 1616, con licencia... hechas las tres canonicas moniciones entres dias calendas, intermissarum solemnias, la primera a 11 dominica de la Santísima Trinidad, la segunda a 14 dias del Corpus, y la tercera a 17 dominica infraoctava del Corpus del mes de junio de dicho año...*" <http://historiadecalp.net/garulo.htm> (21/04/2023).

¹² Consuetud d'Alpens, 1750-1820 (ABEV, I-Q, 1).

Ja entrats al segle XX, en la consuetud de després de la guerra, de l'any 1947 es diu que durant l'Octava de Corpus *"Cada dia a les cinc ofícies a missa amb exposició. S'apliquen i s'anuncia per les sis cases de pagès i el dia de l'Octava per la parròquia. Abans es feia professó el dia de l'Octava."*¹³

Olost. Una consuetud de l'any 1649, on s'expliquen alguns ritus, costums i observances, en l'apartat 5, sobre les obligacions de l'escolà, ens diu que *"L'escolà ha d'ajudar en lo altar, en les misses,... aporta la creu de les absoltes i professons i toca la campana Sanctus i l'elevació del Corpus..."*. En l'apartat 10, sobre la confraria del Roser, festes anyals i vespres, ens diu: *"... per Corpus, Dominica Infra Octavam Corpus Christi... s'han de dir vespres i completes sense distribució alguna..."*¹⁴

Santa Eulàlia de Pardines. A la consuetud de Santa Eulàlia de Pardines, de l'any 1656, Sant Vicenç de Prats encara n'era una sufragània, ens diu: *"Completes. It. té de cantar completes de St Vicenç a Prats, la vigília del dia que es fa lo Roser, lo dissabte de la Octava de Corpus i la vigília del Roser d'octubre."*¹⁵

Sant Bartomeu del Grau. La consuetud més antiga d'aquesta parròquia és de l'any 1696, i ens diu: *"Item La Dominica infra Octava Corporis i el dia de cap d'Octava, ofici solemne, exposant el Santíssim Sagrament i ofertori amb Vera Creu i tots els dies, a hora de missa matinal, i el dia de Cap d'Octava, se fa professó com el dia propi i el vespre abans i el matí, se venten les campanes."*¹⁶

Hi ha dues consuetes més, de després de la guerra civil, la primera (1958-1960) parla amb detall de la festa del Corpus i també del Diumenge de l'octava, que diu: *"En aquest diumenge es fa la funció i processó de l'Octava. Exposició també a l'ofici i a la tarda processó, com el dia de Corpus, pel carrer Nou, fins a l'era de cal Martí, i d'allà es retorna cap a l'església pel mateix carrer Nou. Benedicció i reserva. Els adornos i il·luminació de l'església, igual com el dia de Corpus, i no es treuen fins passat aquest diumenge. Després de la Guerra de Lliberació es torna a fer aquesta processó pel carrer Nou."*¹⁷

La segona consuetud (1962) ens parla de la processó de Corpus *"Després la processó torna enrere pel mateix carrer Nou i cap al carrer Vell i a la plaça es canta el Crist venç, o altra lletreta... El tàlem es portat per l'ajuntament i propietaris, o es demana voluntaris. Hi assisteixen totes les administracions i pendons."* Ja no informa de l'octava, perquè a primers dels anys 1950 es va deixar de celebrar.

Santa Creu de Jutglar. La consuetud d'aquesta parròquia és justament d'acabada la guerra, l'any 1939 i està escrita en castellà: *"Corpus. Comunió General. A las 10h. Oficio Solemne, con exposición. Por la tarde solemne procesión en la calle y antes se reza el rosario y se canta el Trisagio. Se cierran los establecimientos. El Domingo, después de Corpus, se celebra la Octava, de la misma manera que el jueves, menos la Comunió General, que se suprime."*¹⁸

¹³ Consuetud d'Alpens, 1947 (ABEV, I-4).

¹⁴ Consuetud d'Olost, 1649 (ABEV, I-1).

¹⁵ Concòrdies i arbitratges, documents solts, 1572-1814 (A Cúria Fumada-3906).

¹⁶ Consuetud de Sant Bartomeu del Grau, 1696-s.XIX (ABEV, I-1).

¹⁷ Consuetud de Sant Bartomeu del Grau, 1958-1960 (ABEV, I-1).

¹⁸ Consuetud de Santa Creu de Jutglar, 1939 (APPLI).

Com podem veure, la celebració de la vuitada de Corpus era present a gairebé totes les parròquies, fins a la seva desaparició, quan per disposició de la mateixa església es decideix suprimir les festes litúrgiques a meitats de la dècada del 1950. A Prats, però, aquells dies continuen celebrant les Fetes dels Barris.

La vuitada de Corpus de Prats de Lluçanès. Les primeres referències dels administradors dels quartos (1656 - 1682)

La informació més antiga que trobem sobre la diada de Corpus i la seva vuitada a Prats de Lluçanès, ens la dona la consuetud de Santa Eulàlia de Pardines de l'any 1656. Aleshores, el rector era Francesc Cumulada (1634-1659) i sobre la vuitada de Corpus, tan en el capítol de *Completes*, com de *Misses cantades*, ens diu el següent:

“Completes¹⁹: It. té de cantar completes la vigília de Sant Vicenç a Prats, la vigília del dia que es fa el Roser, el dissabte de l'Octava de Corpus i la vigília del Roser d'octubre...”

Misses cantades: Lo dia de Corpus sols se canta a Santa Eulàlia i després de la missa la processió i després dinar, vespres en dita església de Sta. Eulàlia. Lo diumenge de la octava, sols se canta la missa a Prats i després de dinar vespres i processió del Santíssim. Lo dia antes completes a Prats.”²⁰

Com podem observar, el fet que Sant Vicenç de Prats no sigui parròquia, tot i que aleshores ja tenia una població important, amb església nova construïda entre els anys 1627 i 1649, amb una bona indústria de paraïres i un vicari que hi vivia des de l'any 1566, fa que el rector de Santa Eulàlia hagi de compartir sempre els seus drets i obligacions entre l'església de Santa Eulàlia i la de Sant Vicenç, això és un ròssec que es va mantenir durant més de tres-cents anys.

El que expressa aquesta consuetud és força significatiu, perquè no es fa constar que per la diada de Corpus es fes una celebració amb presència del rector a l'església de Sant Vicenç, només hi ha “*missa cantada el dia de Corpus a Santa Eulàlia*”. Potser aquell dia, a l'església de Sant Vicenç es fa una missa presidida pel vicari curat. Tampoc s'esmenta que a Sant Vicenç hi hagi completes a la vigília de Corpus, només n'hi ha el dissabte, vigília del Diumenge de Corpus, també conegut com la *Dominica infraoctava*.

OCTAVA o VUITADA DE CORPUS 1656							
DIJOUS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA				
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Missa cantada, processó i després de dinar vespres a Sta Eulàlia		Completes a Sant Vicenç	Missa cantada, després de dinar vespres i processó a Sant Vicenç	L'any 1656 no tenim constància que durant aquests últims quatre dies es faci cap celebració especial referent a les Festes dels Barris			

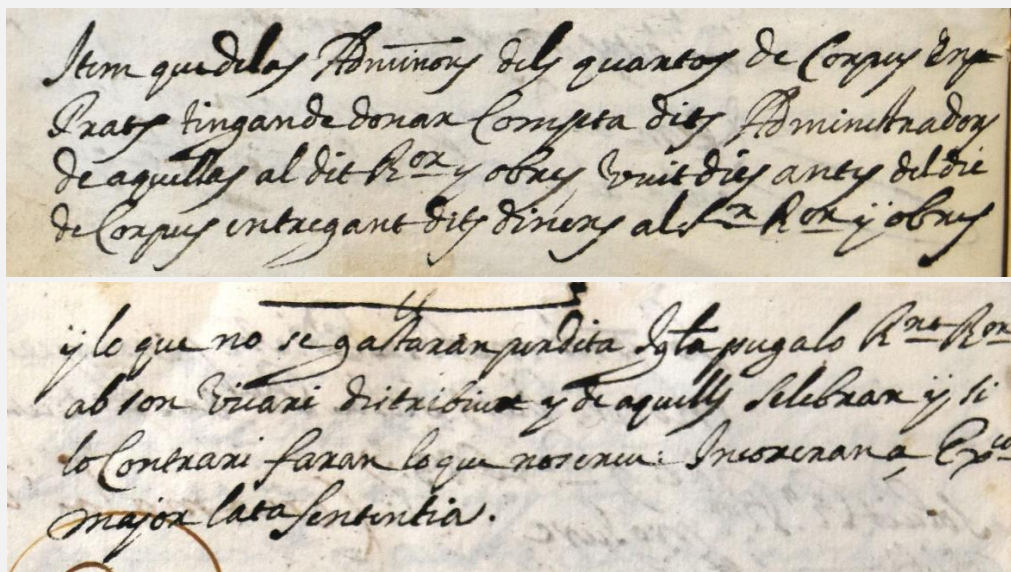
Així doncs, les dades més antigues on s'esmenta la celebració del Corpus i la vuitada a Prats de Lluçanès, són de l'any 1656, tot i que la seva celebració seria de força més anys enrere, perquè a cada parròquia se celebrava la festa del Corpus. Encara que Sant Vicenç de Prats fos sufragània de Santa Eulàlia, la celebració d'una manera o altra es deuria commemorar, tal com esmenta la consuetud d'aquell any.

¹⁹ Completes: En el ritu llatí, última de les hores canòniques de l'ofici diví, que constitueix la pregària de l'acabament del dia, abans del repòs nocturn. D'origen monàstic, les completes romanes provenen de la regla de sant Benet. A moltes parròquies dels Països Catalans, era tradició de cantar completes solemnes la vigília d'algunes festes, especialment en la festa patronal.

²⁰ Concòrdies i arbitratges, documents solts, 1572-1814 (Arxiu Cúria Fumada, doc. 3906).

Per tenir més informació ens hem de traslladar a uns quants anys més tard, en l'època del rector Segimon Vila i Grau (1677-1703), quan en una visita pastoral feta a l'any 1682 a Santa Eulàlia de Pardines i a Sant Vicenç de Prats de Lluçanès, el visitador Antoni Comamala, rector de Sant Esteve de Granollers, en representació del bisbe de Vic, Jaume de Mas²¹, ordena i mana que:

“Item que de les administracions dels quartos de Corpus en Prats, tingan de donar compta dits Administradors de aquelles al dit rector i obrers vuit dies antes del dia de Corpus, entregant dits diners al senyor rector i obrers i lo que no se gastaran per dita església puga lo reverent rector amb son vicari distribuir i de aquells celebrar i si lo contrari faran, lo que nos creu, incorreran a Excomunió Major latae Sententia²²” ²³

Document on es parla dels Administradors dels quartos, en la visita pastoral de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès, el dia 17 de novembre de 1682.

A l'igual que passava amb les diferents confraries o administracions que hi havia a cada parròquia, així com les devocions que cadascuna d'aquestes confraries podia demanar al seu patró o patrona, en el cas del Corpus de Prats, de mitjans del segle XVII, veiem també que hi havia els administradors de la diada de Corpus i aquests havien de donar compte dels diners aplegats per a les festivitats al rector i obrers de la parròquia.

Quan el visitador ens diu “...les administracions dels quartos de Corpus...”, la paraula *quarto* no es refereix a diner, sinó a barri. I això ens ho confirmen diversos documents. Aquí només n'esmentarem dos. El primer és el que transcriu Xavier Mas Gibert²⁴, del Centre d'Estudis Canetencs, que diu “*Ha aparegut a l'Arxiu Municipal un document de 1686 en el qual es fa la descripció del 'tall' (divisió) dels "quartos", o sigui de l'espai de la vila en quatre parts per al cobrament de contribucions...*” A continuació

²¹ Jaume Mas, bisbe de Vic (1674-1684). Estudià a Tarragona, d'on fou canonge degà. Celebrà sínodes diocesans el 1677 i el 1682. Tingué conflictes amb el capítol de Vic pel fet de voler imposar reformes dràstiques.

²² L'excomunió es presenta com la pena més important que imposa el dret penal eclesiàstic per protegir el poble de Déu. L'excomunicat és expulsat de l'església i no pot rebre l'eucaristia. El tipus d'excomunió *latae sententia* és la que s'incorre en el moment mateix de cometre el delictes.

²³ Visites pastorals de Santa Eulàlia de Pardines, 1666-1720, (ABEV, H-1).

²⁴ MAS i GIBERT, Xavier. *Més sobre la denominació dels barris de Canet*. Revista “El Sot de l'Aubó”, 2013. Centre d'Estudis Canetencs (pàg. 33 i 34).

detalla els quatre barris o *quartos*. Un segon document, de Pere Vila i Espona, que en el seu llibre *Mig Oleguer mig Terracuita* escriu “La vila estava dividida en quatre sectors o barris, que al temps de la mare en deien ‘quartos’”²⁵ Així doncs, tindríem les referències més antigues de les administracions dels *quartos* o dels barris que celebraven les seves festes del Corpus a l’any 1682, com a mínim. Tanmateix no tenim constància de quines celebracions feien aquells dies, a part dels actes litúrgics del dijous i diumenge de Corpus, que continuarien essent les mateixes de l’any 1656.

VUITADA DE CORPUS 1682							
DIJOUS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA				
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Missa cantada dinar i processó a Sta Eulàlia		Completes a Sant Vicenç	Missa cantada processó i dinar a Sant Vicenç	L'any 1682 els administradors dels quartos o dels barris, han de donar compte al rector i obrers. Aquests administradors podrien ser els primers en organitzar alguna rua, encara que no se'n parli.			

Com se celebrava la festivitat del Corpus i la seva vuitada a Catalunya

A partir d'aquí, hauríem d'introduir alguns elements nous, ben característics de les celebracions del Corpus i per extensió de la vuitada que es feien en altres poblacions per entendre el seu caràcter, les seves festivitats litúrgiques, però sobretot l'ambient i l'esperit festiu i cerimoniós de les seves processons. Hi ha molta documentació²⁶, sobretot de la ciutat de Barcelona, però també d'altres poblacions, tot i que alguns estudiosos encara pretenen cercar-ne de nova en els arxius episcopals, municipals i històrics per tal de poder concretar i afinar més sobre una de les festes més espectaculars del calendari religiós i popular de casa nostra.

Tal com ja hem dit al començament, en aquestes pàgines només ens referirem a les celebracions de les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, que se celebraven dins la vuitada de Corpus, però per entendre millor el que passava a Prats, és necessari conèixer alguns detalls de com es vivia la diada de Corpus a les ciutats, sobretot a Barcelona²⁷, on aquesta festivitat era molt solemne.

Del cap i casal de Catalunya, va anar-se exportant a altres ciutats i pobles les cerimònies, processons i tot un ritual riquíssim que avui encara perdura en molts llocs, on aquelles celebracions de caire litúrgic i processional, es van anar convertint en festes populars, com la Patum de Berga, la festa dels diables a Cervera, la festa de Corpus de Solsona o Montblanc, les catifes de flors, les enramades o l'ou com balla en moltes poblacions de Catalunya.

Aleshores, al mig de la processó també s'hi feien balls tan populars com el ball de la Moma, on aquest personatge vestit de blanc, representa la virtut, que manté una lluita contra els Momos, que són els set pecats capitals i que al final de la dansa, el bé triomfa sobre el mal. Però també els balls de gegants, de nans i capgrossos i molt altre

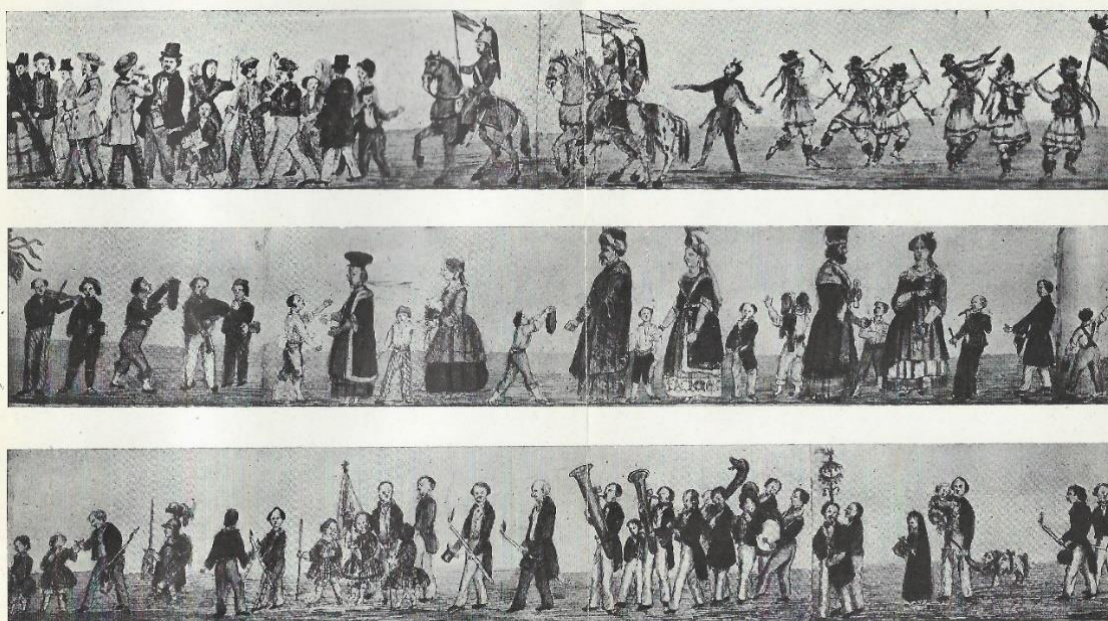
²⁵ VILA i ESPONA, Pere. *Mig Oleguer mig Terracuita. Remembrances de Prats de Lluçanès*, Ajuntament de Prats de Lluçanès, 1995 (pàg. 47).

²⁶ Hi ha molts autors que han estudiat la festa del Corpus, com Juan Cortada i José de Manjarres, de mitjans del segle XIX; Luís Almerich, A. Duran i Sanpere, Joan Amades i Gelats, de mitjans del segle XX; Amadeu Carbó i Martorell o Antoni Serés i Aguilar, com a més actuals. De tots ells hem consultat els seus escrits per donar una petita pinzellada de la festa del Corpus de Barcelona que s'explica tot seguit.

²⁷ CORTADA, Joan i MANJARRÉS, José. *El libro verde de Barcelona 1848*. Barcelona, 1945 (pàg. 180).

“Ha llegado la semana mas hermosa del año, alegre como el cielo que la favorece, bulliciosa por demás, santa como la institución que da lugar á ella.”

bestiari, com l'àguila, la tarasca (emparentada amb la cuca-fera), la mulassa²⁸, el lleó, el drac, etc., els quals tenen les seves arrels en les processons de Corpus. També els gonfanons²⁹ de les confraries i les banderes dels gremis³⁰ prenen el seu protagonisme davant de cada comitiva. Fins i tot, alguns folkloristes s'aventuren a dir que l'origen dels balls de bastons³¹, com a figures participatives dins les moltes seccions que hi havia en aquelles processons, van tenir el seu origen en les manifestacions festives del Corpus.

La processó de Corpus de Santa Maria del Mar, cap a l'any 1855, on es poden veure els gegants, els músics i, a dalt a la dreta, una colla de bastoners. Dibuix de Fernando de Segarra i Llinàs.³²

Les primeres diades del Corpus a Barcelona i a d'altres poblacions del Principat, deuien tenir un caràcter restringit a dins de les esglésies, amb l'emblema i insígnia de la custòdia com a motor central de la celebració. Pocs anys més tard, per fer més lluïda aquella festivitat, com si es tractés d'una desfilada triomfant del Santíssim Sagrament, es va organitzar un seguici o processó pels carrers del voltant de l'església, fins que aquell esquema i protocol va anar canviant, fent-se més gran i

²⁸ IGNACIO GRAELL i FRANCISCO DE ALÓS. Informe per defensar la participació dels entremesos festius a la processó del Corpus Christi de Barcelona. (AHCB, id IV-35 Polític Representacions, 1770)

Com a nota curiosa, atès que a Prats i a tot el Lluçanès eren molt importants els gremis de paraires, ens diu que a Barcelona *"La Mulassa es de la cofradía o gremio de pelayres de esta Ciudad. Concorre delante de la procession como Bruto que se distinguió en reverenciar al Señor, pues que se sabe por la Historia de Sant Antonio de Padua, que la Mula arrodillada adoró el Sacramento."*

²⁹ Gonfanó o gamfaró: Estendard que en l'edat mitjana s'usava com a insígnia de guerra; més modernament, bandera que penja d'un pal travesser i que sol ésser la insígnia d'una confraria, gremi o altra corporació (DCBV).

³⁰ Com a nota curiosa, un dels gremis era el dels Elois, que a Prats havia tingut molta importància.

³¹ AMADES, Joan. Costumari català. El curs de l'any. Volum III, Corpus-Primavera, 1983 (pàg. 87).

"Són molts els balls que com una resta dels antics entremesos concorren encara a la processó. El més important i estès és el ball de bastons. La data documental més vella que ens és coneguda, de la concurrència del ball de bastons a la processó, correspon al 1620, que hi va assistir una colla de vuit ballaires, capitanejats per un tal Onofre Baró, el qual va venir expressament de Tortosa... A la processó de Cervera, del segle XV, ja hi figurava un ball d'espases." Potser aquest ball d'espases va donar pas al ball de bastons.

³² DURAN i SANPERE, A. *La fiesta del Corpus. Barcelona histórica y monumental*. Barcelona, 1943.

esplendorós. Es fan enramades pels llocs on s'ha de passar, netejant els carrers i places i entremig s'hi aboquen escenes bíbliques, tant de l'Antic com del Nou Testament.

El cas és que aquella festivitat es va anar fent més popular. A banda de la participació de la jerarquia i ordes religiosos, si es volia que aquella festa agafés embranzida, com era el desig de la clerecia, la societat civil també hi havia de participar, sempre amb el vist i plau dels estaments eclesiàstics, ja que aquells eren els que pagaven la major part de les despeses. Així doncs, no es estrany que els diferents gremis, confraries i altres cossos de la societat civil hi prenguessin part, reconvertint, de mica en mica, l'exaltació del Santíssim Sagrament, en un acte social que podia anar més enllà d'una estricta celebració litúrgica.

Arribats fins aquí, cada vegada anava prenent més importància el fet de “ser vistos” i la processó prenia un caire com “d'aparador”, on es reflectia l'ordre social de cadascú. Això va fer que en futures edicions prenguessin importància els penons de cada gremi o confraria, com a segell o signe d'identitat. Com més grans i bonics millor, a l'igual que l'ordre de tots ells, com més endavant anaven del seguici o processó, més importància tenia el grup que representaven.

Amb els anys, enmig d'aquell seguici, s'hi anaven afegint altres elements, com entremesos, *roques* o *castells*, que eren grans carrosses a mode d'escenaris on s'hi escenificaven episodis bíblics o batalles militars, aconseguint que les processons de Corpus de Barcelona fossin tan famoses que fins i tot, potser amb menys opulència, s'havien celebrat de forma simbòlica en altres diades, per homenatjar l'arribada a la ciutat de reis i prínceps o altres solemnitats³³. Al llarg d'aquella setmana o vuitada s'hi anaven afegint altres celebracions de caire més populars.

Els administradors dels quartos de Prats continuen acaptant perquè les festes siguin el màxim de lluïdes (1694)

Així doncs, posat en valor i donant una breu pinzellada del que representava la diada de Corpus, més enllà de l'acte estrictament litúrgic, podem tornar a reprendre el fil del que passava a Prats de Lluçanès. Tot i que la informació que tenim no és abundant, si que ens pot donar una idea de la importància que tenia la vuitada de Corpus com una tradició que la població pradenca sempre va voler conservar, fins i tot amb episodis de clara confrontació amb els poders establerts.

Si a l'any 1682 hem vist que hi ha els administradors de la festa de Corpus, com a garants dels diners que van arreplegant perquè sigui el màxim de lluïda, no és fins a l'any 1694, en l'època del mateix rector Segimon Vila i Grau, que tornem a tenir-ne notícies, en una visita pastoral que fa Joan Bosch, rector d'Olost, com a visitador a Santa Eulàlia de Pardines i Sant Vicenç de Prats, en representació del bisbe de Vic Antoni Pasqual (1684-1704), que ens diu:

“2- Item ordenem i manem als Administradors dels quartos de la festa del Corpus de l'església de Sant Vicenç de Prats que vuit dies abans de la festa del Corpus donin enter, bo i legal compliment al reverend rector i obrers de dita església de tot el que hauran aplegat i cobrat per la lluminària del

³³ DURAN i SANPERE, A. *La fiesta del Corpus. Barcelona histórica y monumental*. Barcelona, 1943. (pàg. 42). “De vez en cuando ocurría que las visitas reales a la ciudad no coincidían con los días de la solemnidad del Corpus, y, como era preciso de organizar actos de alguna importancia que patentizasen la adhesión del pueblo y de sus representantes a sus soberanos, era frecuente en tales ocasiones celebrar una procesión que venía a repetir la del Corpus... Así se hizo en 1479, en honor a don Fernando el Católico... en 1585 en honor a don Felipe II... en 1686 para festejar la venida de don Felipe III...”.

Santíssim Sagrament i els dits obrers de cobrar-ho de mà dels dits Administradors i lo que sobri, pagat lo que s'acostuma pagar cada any als dits obrers per la lluminària i la música, ho posaran dits obrers a part i manem que de dit residu (sobrant) es comprin quatre ciris o atxes per acompanyar lo Santíssim Sagrament quan es porti el Viàtic als malalts d'aquesta Vila i Parròquia, moderant-se en quant menester sigui derogat quant al dit residu, en la provisió feta per lo visitador Antoni Comamala en Santa Visita d'aquesta església als 17 de novembre de 1682 i ho compleixin tots sota pena de dues lliures i altres arbitratges.”³⁴

El Viàtic, cap el 1888, de Joan Brull i Vinyoles (1863-1912)

Com veiem, en la visita de l'any 1694 es torna a recordar la provisió ja manada en la visita de l'any 1682, però s'hi afegeixen altres explicacions que ens poden ampliar part del que es feia per la festa del Corpus, com la col·lecta dels administradors de la festa per la “*lluminària del Santíssim Sagrament*”, que segurament serviria perquè els ciris o atxes acompanyin la custòdia i la il·luminin i restin encesos durant totes les hores del dia de Corpus o potser durant la resta de dies de la seva vuitada.

Custòdia de l'església parroquial de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès (s. XIX), que s'hauria dut sota pal·li en la processó de Corpus.

³⁴ Llibre de Visites Pastorals de Santa Eulàlia de Pardines, 1666-1720 (ABEV, H-1).

També ens diu que en tals dies “...pagat lo que s’acostuma pagar cada any els dits obrers per la lluminària i la música...”, d’on es desprèn o podríem intuir que, a part d’il·luminar el Santíssim Sagrament, també es deuria il·luminar l’Altar Major i el retaule barroc³⁵ que en aquell moment s’estava construint. Però a més d’acompanyar amb música les dues misses cantades que es deien a Santa Eulàlia de Pardines i Sant Vicenç de Prats, els músics també devien acompanyar les lluides processons del Dijous de Corpus i de la Dominica infraoctava i ves a saber si es feia alguna altra processó durant aquells dies de la vuitada i també altres rues i festeigs popular.

A més, ens diu que del sobrant de tot lo acaptat, es comprin “*quatre ciris o atxes per acompanyar lo Santíssim Sagrament quan es porta el Viàtic*”³⁶ als malalts d’aquesta Vila i Parròquia”. Pensem que les dues parròquies estan en zones rurals i a vegades s’havia de fer un camí més o menys llarg per dur el Viàtic a les cases de pagès i l’escolà que acompanyava al capellà, duia el fanalet encès, al so de la campana, al llarg de tot el trajecte.

VUITADA DE CORPUS 1694							
DIJOUS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA				
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Missa cantada dinar i processó a Sta Eulàlia		Completes a Sant Vicenç	Missa cantada processó i dinar a Sant Vicenç	L'any 1694 els administradors dels quarts o dels barris, han de continuar donant compte al rector i obrers. Es fan rues pels carrers després de completes, segons la visita pastoral de 1705. Potser a les processons o a les rues, es ballen els balls de bastons ³⁷ .			
En la visita del 1694 es parla de les acaptes per les lluminàries i el pagament dels músics, que deuen tocar a la diferents processons. Si sobren diners, aquests es faran servir per comprar ciris i atxes per acompanyar el Santíssim Sagrament quan es porta el Viàtic als malalts d'aquesta vila i parròquia.							

La vuitada de Corpus, entre les celebracions litúrgiques i els festeigs populars. Els primers escàndols i prohibicions (1705)

En una altra visita pastoral de l’any 1705, en l’època del rector Joan Baró (1703-1752), un dels rectors que més temps ha ostentat el càrrec, el visitador Macari Torrents, rector de Sant Esteve de Vinyoles, en representació del bisbat i seu episcopal, que en aquell moment restava vacant, potser a causa dels esdeveniments que vivia el Principat, ja que coincideix amb el Setge de Barcelona³⁸ (1705) i a Vic amb el Pacte dels Vigatans (17 de maig de 1705), i no va nomenar-se cap bisbe fins l’any 1710, amb l’arribada de Manuel de Santjust i de Pagès³⁹ (1710-1717). Doncs bé, en

³⁵ VALLS i BOFRULL, Josep. *Prats de Lluçanès. Resum històric*, 1912, (pàg. 22).

“El comú pagava 8 lliures a Pere Jeriu per la casa llogada als escultors per fer el retaule... Aixó era als ultims anys del segle XVII”.

³⁶ El Viàtic és un sagrament específic per als malalts o moribunds. Ja en el Primer Concili de Nicea de l’any 325 es diu “que si algú sortirà d’aquest món, no se li privi de l’últim i més necessari Viàtic.”

³⁷ ANÒNIM. *La nostra portada. El ball de bastons*, “L’Estel”, abril de 1969. “En la fotografia hem recollit a dues generacions; i quantes podrien passar-ne fins a recular els tres-cents anys que en document escrit (arxiu de Lluçà) ja ens parla del «Ball de Bastons de Prats». El seu origen, que no ens consta que sigui nostre, ja que en molts altres llocs es balla, fou religiós, en particular el de Prats, ja que es ballava en les processons de Corpus servant-ne encara el nom un dels balls que es ballen: «La processó».”

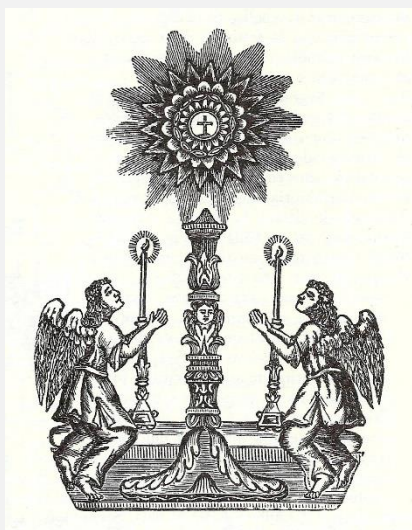
³⁸ L’arxiduc Carles III, durant el setge de Barcelona de l’any 1705, va crear la Junta Eclesiàstica que assistia al monarca en el govern del país.

³⁹ El 1702 fou nomenat canceller de Felip V, però aviat acceptà la causa de l’arxiduc Carles. El 1705 fou nomenat membre de la Junta d’Estat de Catalunya i el 1706 bisbe de Vic, càrrec del qual no es possessionà fins el 1710. A causa de friccions amb el govern de Felip V, fou desterrat del bisbat. (GEC)

les provisions números 13 i 14 d'aquella visita, feta el dia 17 d'octubre de 1705, ens diu:

"13- Item havent-nos sumament contrariat el mal costum⁴⁰ que tenen els habitants de Prats de fer les rues després d'eixir de les Completes Solemnes, que canten en l'església de St. Vicenç en la Octava de Corpus, advertim a tots els habitants de la vila de Prats que tinguin present als ulls de la consideració, que les dites Completes que es canten, són en acció de gràcies de l'inestimable Benefici que ens ha fet a tots Christo Senyor Nostre de deixar-se sacramentat en lo SS. Sagrament de l'altar però també han d'advertir que les dites rues serveixen d'ocasió pròxima d'ofendre a sa Divina Majestat, conforme ha ensenyat l'experiència i que és cosa plorable amb llàgrimes de sang, que els cristians després de demostrar-se agraïts a un tan gran benefici com és el Santíssim Sagrament de l'eucaristia, s'empleen en funcions escandaloses i per això ofensives de la Divina Majestat, per lo que ordeno i mano a totes i qualsevols persones que en pena d'Excomunicació Major no s'atreveixin a fer ni assistir a dites rues després de les sobredites Completes i per quan les persones d'edat i principals de la dita vila de Prats poden cooperar en evitar dites rues y els encomano i encarrego a ses consciències, que procurin a llevar dites rues.

14- Item i que lo disposat en la immediata antecedent provisió tingui el seu degut efecte ordenat i menat al Rt. Rector que si la Octava de Corpus de l'any següent i en avant veniders se fan les sobredites rues, cessi de continuar les festes amb solemnitat del modo que acostuma los quartos i en aquest cas vagi el Rt. Rector a Vic a donar-ne raó al Superior."⁴¹

El Santíssim Sagrament, segons una capçalera dels seus goigs (Col·lecció de Joan Amades, *Costumari català*, volum III, pàg. 97.)

Les dues provisions que fa el bisbe de Vic en aquesta visita són ben clares, ja que parla de "rues" i que aquestes "s'empleen en funcions escandaloses i per això ofensives a la Divina Majestat". No sabem en que consistirien aquelles rues, però el sentit més lògic de la narració ens diu que la població pradenca, en acabar els actes litúrgics "després de les sobredites Completes", devia continuar amb celebracions i alguna desfilada pels carrers, amb alegria i una mica de gresca i potser amb cants i

⁴⁰ Moltes de les informacions que ens arriben a través de les visites pastorals, són gràcies a les advertències que fan els seus visitadors, ja sigui per adequar vestuari, ornaments, reformes d'altars, cementiris o campanars, o com en aquest cas, el de moderar els seus fidels allunyats dels preceptes eclesiàstics.

⁴¹ Llibre de Visites Pastorals de Santa Eulàlia de Pardines, 1666-1720 (ABEV, H-1).

alguna ballada que acompanyava a la festa. L'alegria 'devocional' que sentia la gent dins l'església, podia molt ben ser que continués a fora d'aquell recinte sagrat. Segurament pel clero allò no era conforme als preceptes divins, però per la major part de la gent, aquells dies que s'inserien dins la vuitada de Corpus, eren motiu de celebració que bona falta els hi deuria fer per escampar les penes diàries. Aquelles rues serien l'inici de les Festes dels Barris, que ja devien tenir algun costum de fer-se quan es parla d'aquests barris o *quartos* a l'any 1682.

Si tenim en compte el que passava a les ciutats durant aquella setmana de Corpus, amb passejades amunt i avall per rambles i carrers i el bullici de la gent, segons ens explica José Manjarrés parlant del Corpus a la ciutat de Barcelona a mitjans del segle XIX, dient que “... *no se pudo elegir estación mejor ni que mas contribuyera á la alegría, que la primavera, cuando el brillo de los rayos del sol es mas intenso que ardiente, cuando la naturaleza tiene toda la hermosura de la estación, y se ha realizado la esperanza de ver en sazón el fruto que da al hombre el primero de sus alimentos*”⁴², no és d'estranyar que als pobles també es visquessin aquells dies amb un cert esbargiment.

En un altre apartat d'aquesta mateixa provisió es diu “*mano a totes i qualsevols persones que en pena d'Excomunicació Major no s'atreveixin a fer ni assistir a dites rues després de les sobredites Completes*”, al mateix temps encarrega a les persones d'edat i principals de dita vila, sota el càrrec de les seves consciències, el “*llevar*”⁴³ dites rues”.

També és significatiu el que es diu en la catorze provisió, quan parla que si l'any vinent es continuen celebrant “... *les sobredites rues, cessi de continuar les festes amb solemnitat del modo que acostuma los quartos...*”. En primer lloc, tant rues com quartos es posa en plural, entenent que aquella advertència anava adreçada als quatre quartos o barris de la vila i que en cadascun d'ells s'hi celebraven rues. Finalment, quan es parla de la solemnitat de les festes de la forma acostumada, hem d'entendre que aquesta “*solemnitat*” s'atribueix al costum de celebrar la missa i les completes en cadascun dels barris, des del dilluns al dijous de la capvuitada.

Com veurem en la visita pastoral de l'any 1724, es desprèn que a partir de l'any 1706, com que el poble continuava celebrant aquelles rues “*escandaloses*”, el rector Joan Baró, fent cas de l'anterior provisió, va deixar de celebrar els actes litúrgics i durant aquells anys, fins l'any 1724, a les Festes dels Barris només s'hi celebraven les rues o desfilades i festeigs populars, sense la missa matinal ni les completes.

VUITADA DE CORPUS 1705							
DIJOURS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA	FINS A L'ANY 1705			
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Missa cantada dinar i processó a Sta Eulàlia		Completes a Sant Vicenç	Missa cantada processó i dinar a Sant Vicenç	Missa i completes Es fan rues	Missa i completes Es fan rues	Missa i completes Es fan rues	Missa i completes Es fan rues
				A PARTIR DE L'ANY 1706 FINS EL 1724 No hi ha missa ni es canten completes, a causa dels escàndols, però sí que se celebren les rues i els festeigs populars a les Festes dels Barris, on també es balla.			

⁴² CORTADA, Joan i MANJARRÉS, José. *El libro verde de Barcelona 1848*. Barcelona, 1945 (pàg. 180).

⁴³ Llevar: En el DCVB hi ha molts usos d'aquesta paraula, però en aquest cas, el seu sentit és de suprimir o fer desaparèixer.

Hem de tenir en compte que estem dins la vuitada de Corpus i que l'esplendor d'aquelles festes es donen en funció de les celebracions litúrgiques i les processons, que en són l'objectiu primer i l'origen de tot. Dins d'aquest cicle, les dues festes més importants són el dijous i diumenge de Corpus. Tanmateix, en moltes altres poblacions també prenen molta importància els dies següents, des del dilluns fins al dijous de la capvuitada. En ciutats grans, aquells últims quatre dies, també se celebraven processons. En poblacions més petites, potser només se celebraven misses pel matí i en alguns llocs hi havia festes populars el vespre, com el cas de Prats de Lluçanès. En d'altres, en funció del nombre de preveres, ja no se celebrava cap acte litúrgic.

Aleshores el bisbe tenia un poder important, així com també el tenia el govern municipal. El rector havia de seguir els dictats del bisbe i els consellers havien de deixar que el poble continués amb les seves tradicions. A vegades aquests poders tenien punts de vista oposats. És el que va passar a Prats en les festes dels barris dels anys 1706 a 1724. Uns deixaven que el poble gaudís d'aquells quatre dies de les Festes dels Barris i el bisbe, que veu aquelles celebracions escandaloses, només pot amenaçar en la part espiritual, deixant de celebrar-se les misses, les processons i les completes, que d'alguna manera farien minvar la qualitat de les festes de la vuitada de Corpus, tal com diu l'escrit de l'any 1705 *"... si la Octava de Corpus de l'any següent i en avant veniders se fan les sobredites rues, cessi de continuar les festes amb solemnitat del modo que acostuma los quartos..."*.

L'acord entre el bisbe Ramon Marimon i el Comú de la vila, per tornar a fer les celebracions litúrgiques el Diumenge de Corpus i els quatre dies de la vuitada (1724)

Per tenir més notícies del que passava i saber com hauria acabat tot aquell enrenou de l'any 1705, ens hem de remuntar a la següent visita pastoral de l'any 1724, amb el rector Joan Baró i quan encara a Sant Vicenç de Prats li faltaven molts anys per esdevenir parròquia independent. Aquella visita la va fer el mateix bisbe de Vic, D. Ramon de Marimon (1721-1744)⁴⁴ el dia 14 d'agost d'aquell any. En aquesta visita hi ha vint-i-tres provisions que el bisbe observa i mana que es compleixin tant en la parròquia de Santa Eulàlia de Pardines, com també a la sufragània de Sant Vicenç de Prats i en algun moment també s'adreça a la sufragània de Sant Andreu de Llanars i a les capelles de Sant Sebastià i Santa Llúcia.

És interessant la provisió segona referent a Sant Andreu de Llanars, quan el bisbe parla sobre la gran feinada que té el rector durant les quatre festes més importants de l'any, entre ells el dia de Corpus, excusant-lo de no haver de dir la missa matinal a Llanars i recomanant a la gent que en aquelles festivitats assisteixi als oficis que se celebren a l'església parroquial de Santa Eulàlia, quan diu:

*"Núm. 2. I per quan les quatre festes anyals i lo dia de Corpus, són dies de majors ocupacions pel rector i també convenient que assisteixi tothom a l'església parroquial, permetem al rector si li apareixerà, excusar de dir la missa matinal en esta sufragània de St Andreu los referits cinc dies, amonestant-t'ho el diumenge abans, i també en la parroquial, perquè sàpiguen tots que en esta es diran, en aquells dies, les dues misses."*⁴⁵

Pel que fa a la festa del Corpus i la seva vuitada, tenim les provisions números 21 i 22, que ens expliquen i aclareixen alguns dels punts tractats en les visites anteriors, sobretot la de l'any 1705:

⁴⁴ Era canonge ardiaca i vicari general apostòlic de Tarragona quan fou designat bisbe de Vic. Mort a l'exili pel fet d'ésser austriacista. Va morir amb fama de santedat.

⁴⁵ Llibre de Visites Pastorals de Prats de Lluçanès, 1724-2016 (APPLI - ABEV).

“ Núm. 21 - Havent-nos demanat lo Comú de la Vila de Prats sufragània d'aquesta parròquia (de Santa Eulàlia de Pardines), manem se tornin a celebrar los oficis en la Octava de Corpus, que se deixaven de fer de algun temps a esta part, perquè alguns indignes de tenir el nom de cristians, amb la ocasió d'aquesta solemnitat, executaven accions escandaloses i que eren causa de la ruïna espiritual de moltes ànimes, sens embarassar-ho los que en tenien obligació per raó de sos oficis i oferint-se el Batlle i Regidors estar vigilants, de aquí en endavant, en no permetre cap desordre, sinó que procuraran, amb tot cuidado, embarassar-ho, manem al rector que el Diumenge infra Octava del Corpus i els quatre dies següents, canti ofici solemne en la Sufragània de Sant Vicenç de Prats i que dit Diumenge, després de Vespres, de cantada la missa, fassa la professó per la Vila i lo dia de la Octava, després de cantada la missa, amb que se conclourà la solemnitat, i els altres tres dies, Dilluns, Dimarts i Dimecres a la tarda, al punt de les sis hores, tocant per lo espai de mitja (hora) antes, se manifestarà Nostre Senyor i en desgravi de les ofenses que en lo passat se li han fet, per los poc temerosos de Sa Divina Justícia, amb la capa d'aquesta solemnitat, manem que per lo espai de un quart d'hora se llegeixi en el Púlpit (trona), amb espai i veu que el Poble ho entenga, en algun llibre devot, el gran benefici que Crist Senyor Nostre nos ha fet en quedar-se Sagramentat i que seguidament per lo espai de altre quart d'hora, se ocupin tots de donar gràcies i suplicar consecutivament a Maria Santíssima nos ajudi perquè sapiguem ser agraïts, obligant amb el rezo d'una part del Rosari, que conclòs, reservaran cantant lo himne i oració acostumada. D'aquesta manera es venerarà i s'obsequiarà a Crist Senyor Nostre, sense els inconvenients que s'experimentaven amb les Completes que es deien i manem que no es diguin d'aquí en endavant. Advertint al rector que no executant-se tot en lo modo sobredit, i pretenent algú amb qualsevol motiu causa o raó que sia, se alteri o mude (canviï) res en lo dalt dit, cesse de fer funcions en la Octava del Corpus, en la referida església de Sant Vicenç de Prats, sufragània i això mateix per ocórrer a lo que pot succeir de fer atrassar lo rellotge, a fi de que s'acaba la funció més tard, li manem que en qualsevol part de ella que se trobi, es reservi lo Sant Sagrament antes de ser post lo Sol i que los músics no puguin tocar sinó en l'església i, si després, o, en la nit següent tocan los músics per la Vila, o, se balla pública, ni privadament, o se continua amb altres medis la ocasió dels escàndols passats, cessarà en endavant de fer funció alguna, com dalt s'ha dit, en la Octava de Corpus. Reservant-nos la facultat de mudar, alterar, ni disposar cosa en contrari del sobredit, prohibint-ho a qualsevol altre, encara que sia Visitador i en acte de Visita.

Núm. 22 - Manem als Administradors dels quartos de la Octava del Corpus, de l'església de Sant Vicenç de Prats, que vuit dies abans de la festa del Corpus, donin compte al rector i obrers de dita església, de tot lo que hauran arreglat per la lluminària del Santíssim Sagrament i ho entregaran als dits rector i obrers, els quals, pagat tot el gasto de la festa dels quatre dies, des del Dilluns, per córrer a càrrec de la Obra lo del Diumenge, de lo que sobrarà en compraran ciris o atxes per acompanyar lo Santíssim Sagrament, quant se porta al Viàtic als malalts. I com sigui just que es doni al rector, distribució pel treball d'anar a fer les funcions esmentades en la provisió antecedent, manem que per les dels quatre primers dies, se li doni, cada dia, una lliura i vuit sous per ell i el seu vicari, i per la de l'últim dia una lliura i quatre sous, i a cada un

*dels altres capellans que assistiran, dos sous a l'Ofici i un sou per cadascuna de les altres funcions.*⁴⁶

Com ja hem dit, a l'última visita pastoral de l'any 1705, arran dels escàndols que hi havia a les rues que s'organitzaven en sortir de completes, s'adverteix que si l'any vinent continuen aquelles rues, el rector no faci cap ofici durant aquells dies de l'octava de Corpus. Pel que sembla, els pradencs no deuriem fer cas d'aquella advertència, perquè en la provisió 21 de la visita pastoral de l'any 1724 es diu: *"Havent-nos demanat lo Comú de la Vila de Prats sufragània d'aquesta parròquia, manem se tornin a celebrar los ofícis en la Octava de Corpus, que se deixaven de fer de algun temps a esta part, perquè alguns indignes de tenir el nom de cristians, amb la ocasió d'aquesta solemnitat, executaven accions escandaloses i que eren causa de la ruïna espiritual de moltes ànimes..."*

Això devia passar entre els anys 1706 al 1724, fins que l'agost d'aquest any els dos poders es posen d'acord, segons es diu en aquesta visita pastoral *"oferint-se el Batlle i Regidors estar vigilants, de aquí en endavant, en no permetre cap desordre"*. A partir d'aquí, la provisió mana al rector que durant el Diumenge infraoctava de Corpus es canti ofici solemne a l'església de Sant Vicenç i després de vespres es faci processó per la vila. Els altres quatre dies de la vuitada, de dilluns a dijous, també es canta ofici solemne, però sense processó i tampoc es canten les completes, que eren un dels *"inconvenients que s'experimentaven"* i, per tant, *"manem que no es diguin d'aquí en endavant"*.

També es mana al rector que aquells dies, encara que es faci missa a l'església, *"manem que en qualsevol part de ella que se trobi, es reservi lo Sant Sagrament antes de ser post lo Sol"*. També podem interpretar que els músics només poden tocar a dins l'església *"...los músics no puguin tocar sinó en l'església..."* i es prohibeix que toquin al carrer ni que es faci ball, *"... i, si després, o, en la nit següent toquen los músics per la Vila, o, se balla pública, ni privadament, o se continua amb altres medis la ocasió dels escàndols passats, cessarà en endavant de fer funció alguna, com dalt s'ha dit, en la Octava de Corpus."*

OCTAVA DE CORPUS 1724							
DIJOUS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA				
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Missa cantada dinar i processó a Sta Eulàlia.			Es canta Ofici Solemne a Sant Vicenç, vespres i processó per la vila.	Ofici solemne cantat. Es fan rues amb músics	Ofici solemne cantat. Es fan rues amb músics	Ofici solemne cantat. Es fan rues amb músics	Ofici solemne cantat. Es fan rues amb músics
				L'any 1724 es deixen de fer completes, que era el que després de la seva celebració provocaven els escàndols. El matí se celebra l'Ofici Solemne cantat. A la tarda, al punt de les sis, durant mitja hora, desgravi per les ofenses a Nostre Senyor i un quart d'hora a Maria Santíssima. Es reserva el Sant Sagrament, abans de la posta de sol. Els músics poden tocar dins l'església, però no ho poden fer pels carrers, ni fer ball públic ni en sales privades. Sobre les rues, el Veguer tenia la paraula i entenem que aquestes anaven celebrant-se però potser sense músics.			

⁴⁶ Llibre de Visites Pastorals de Prats de Lluçanès, 1724-2016 (APPLI - ABEV).

La feta del rector Joan Baró, de que parla mossèn Josep Valls.

Durant aquests anys i a causa de les festes de la vuitada de Corpus, hi ha aldarulls i enfrontaments entre el rector Joan Baró i el consell municipal, fins al punt que aquest últim ha de recórrer al bisbe perquè hi posi una mica de pau. Que les coses van maldades ja ens ho expliquen les diverses visites pastorals, però també les paraules que fa servir mossèn Josep Valls en el seu llibre. Malauradament, aquest no dona cap data, però hem d'emmarcar-les entre els anys 1706 i 1724, ja que a partir d'aquest any sembla que la festa de Corpus i la vuitada es poden continuar celebrant amb una certa tranquil·litat. Haurem d'esperar a trobar el document que mossèn Valls va fer servir per tenir més clar tot aquest procés. De moment, anotem l'escrit de mossèn Valls:

“Anem a la feta del rector Baró. Quan s'havia fet el gasto, llogat menestrils⁴⁷, concertat predicador, prohibí les festes de l'octava de Corpus que's feyan ab lluminaries pels carrers i festeigs populars, com encara s'estila, pretextant les rues que's feyen després de completes. Que la cosa anava de males ho prova que'l rector instá criminalment contra la vila, que'ls concellers acudiren al Vicari general, qui digué que'l permetre o prohibir les rues era cosa del Veguer, no del rector y'l Concell resolgué que s'anés continuant ab la consuetut, no en ofensa de Deu, –diu el document hont això consta– sinó perquè les persones s'alegrin en tan gran festivitat, com que fins ara cap rector s'hi ha oposat y les persones tímides, doctes y virtuosas tampoch. El Concell manà plantar un pal ab un cabàs per la caritat de les ánimes, per que no hi perdin ab les fetes del rector, diu el paper, y'l diner aná al Vicari general. Hi havia de per mitj per complicar la cosa l'estat polítich del país, ab les turbulencies consegüents y'ls rezels de composarse mutuament rector y Concell. Aquest se lamenta de que'l rector vulga composarlo, com havia fet als de la casa Golovardes y que anés dient al prepararse la festa del Corpus qui'l pagaria. El rector deya que a Prats el composaven y eren els miquelets, responia el Concell «que bastant temps tenia'l rector de participarho a la vila y no ho feu. Llavors hauria experimentat si son zelosos en castigar, porque luego s'hauria alsat el sometent. Altrament han demostrat los de Prats son valor en los sitis de Barcelona y en altres ocasions». L'embaixada d'un conceller y un obrer respongué coratjosa, al dir el rector qui pagará la cera, que la Obra, y li suplicá se servís cantar de franch, com los sacerdots de la vila y'ls rectors vehins. Queixes hi hagué d'haverse expressat ben inconvenientment al peu de l'altar y qu'en la prohibició no hauria fet més si'ls de Prats fossin heretges declarats. Fins se digué si'l rector tenia a la rectoria de Sta. Eularia gent d'armes preparada y que'ls de St. Feliu hi havían anat a mitja nit per sortir contra'ls de Prats.”⁴⁸

Com veiem, mossèn Valls ens confirma el mateix que en les visites pastorals, quan afirma que “...les rues que's feyen després de completes...”, eren les que derivaven en els enfrontaments entre el rector i el poble o consell municipal. Però tant important

⁴⁷ DE CHÍA, Julián. *La música en Gerona. Apuntes históricos, desde el año 1380 hasta mediados del siglo XVIII*, Gerona, 1386 (pàg. 59).

“Notable es, ciertamente, que hasta el año de 1561, no suene en le documentación de nuestro archivo la palabra Ministrils, siendo así que estos ya eran conocidos en Barcelona des de mediados del siglo XIV, según asevera en su Historia de Cataluña el señor Bofarull. Pero ¿qué eran los ministrils? ¿Eran realmente instrumentos de música designados con este nombre, ó músicos llamados ministrils, derivación de los antiguos ministrers que tan en boga estuvieron en tiempo de don Juan I el de la gentileza?”

Ministrers o ministrils: Músics o instrumentistes, segons la denominació pròpia dels segles XV al XVIII majoritàriament, que toquen instruments de vent; flautes, xeremies, sacabutxs, etc.

⁴⁸ VALLS i BOFARULL, Josep. *Prats de Llusanés. Resum històrich*, 1912 (pàg. 29 i 30).

com aquesta informació, és el que ens diu: “*Quan s’havia fet el gasto, llogat menestrils, concertat predicador, prohibí les festes de l’octava de Corpus que’s feyan ab lluminaries pels carrers i festeigs populars, com **encara s’estila**...*” indicant que en vida de mossèn Valls (Igualada, 1850 – Prats de Lluçanès, 1918), ell mateix havia vist com “*encara s’estila*” aquesta tradició de les festes de la vuitada de Corpus.

Portada d'unes “Compleatas à dos coros, con viola, tiples, **ministrils** o carotas, con acompañamiento continuo del Sr. Maestro Pellicer. Se cantan en el martes y miércoles de la 8ª de Corpus. (Arxiu parroquial d'Olot)

Les conclusions de mossèn Valls, són molt semblants a les de la visita pastoral, quan sembla que hi ha una certa treva entre ambdós poders, però en aquest escrit encara és més explícit ja que es diu que el Vicari general “*digué que'l permetre o prohibir les rues era cosa del Veguer, no del rector, y'l Concell resolgué que s'anés continuant ab la consuetut, no en ofensa de Deu, –diu el document hont això consta– sinó perquè les persones s'alegrin en tan gran festivitat*”. Un altre factor que podia influir en tot aquest enrenou, era l'ambient social que hi havia a principis del segle XVIII: “*Hi havia de per mitj per complicar la cosa l'estat polítich del país, ab les turbulencias consegüents y'ls rezels de composarse mutuament rector y Concell.*” Finalment també hi tindria a veure el caràcter i actitud del rector Joan Baró, ja que mossèn Valls ens diu que, segons algunes veus, aquest “*tenía a la rectoría de Sta. Eularia gent d'armes preparada y que'ls de St. Feliu hi havían anat a mitja nit per sortir contra'ls de Prats*”.

Per entendre millor la situació que es vivia en la vuitada de Corpus de Prats d'aquells anys, uns perquè feien cas dels manaments del rector i altres perquè volien seguir amb els costums i tradicions de molts anys i que al final al bisbe resolgué “*que s'anés continuant ab la consuetut*”, s'ha d'analitzar el context històric de la situació que vivia la societat a primers i mitjans del segle XVIII. La guerra de Successió (1701-1715), la crema que patí la vila per part de l'exèrcit borbònic (1714), el decret de Nova Planta (1716) i la continua repressió política de Felip V durant una bona colla d'anys, feia que a vegades els enfrontaments entre poders els pagués la societat civil, produint-se prohibicions de tota mena.

Amadeu Carbó, referent a les processons de Barcelona, ens diu que “*Al llarg de la centúria es produïren prohibicions de tota mena que afectaren les manifestacions populars de les processons... L'any 1717 i coincidint amb el decret de Nova Planta, el bisbe Diego de Angosto tornà a insistir en les disposicions dels seus predecessors. El 1768, el bisbe de Barcelona, Josep Climent, va instigar una campanya de desprestigi*

cap a totes les manifestacions populars del Corpus... Segons el seu parer, els elements populars eren irreverents i grotescs...⁴⁹

Si això passava a Barcelona, les instruccions que es donaven a la resta de bisbats deurién ser, si fa no fa, les mateixes, arribant també als pobles i aquests en deurién fer més o menys cas, en funció dels rectors i, possiblement també, dels obrers de cada parròquia i del consell municipal i la seva gent. A Prats, potser, a l'haver-hi uns costums heretats de feia anys, el poble no els volia deixar perdre i sembla que es va arribar a algun tipus de consens.

El bisbe Francesc Veyan i Mola torna a advertir dels incompliments de la societat pradenca en la celebració de les seves Festes dels Barris (1786)

Aquell consens que es va posar per escrit, segons la visita pastoral de l'any 1724, de mica en mica, el temps i costums de la nova comunitat pradenca es cuidaven d'anar-los esborrant i alterant, o això és el que es torna a posar per escrit en el llibre de visites pastorals del 25 de juny de 1786. Aquella visita va anar a càrrec del bisbe de Vic, Dn. Francisco de Veyan y Mola⁵⁰ (1783-1815), essent rector de Santa Eulàlia de Pardines mossèn Antoni Vinyas, que va morir tres mesos més tard, el 26 de setembre d'aquell mateix any i va esdevenir ecònom de la mateixa el Dr. Rafael Folera. Al cap de dos anys, Sant Vicenç de Prats va esdevenir parròquia amb l'arribada de Geroni Serratosà, que en va ser el rector fins l'any 1804. En la provisió número 9 d'aquella visita, es diu:

“Número 9 - Estamos informados que no se cumplen las condiciones y circunstancias baxo las quales mi dignísimo antecesor el Illmo. Sr. D. Ramon de Marimon, en la provisión 21 de su visita de 14 de agosto de 1724, permitió se volviesen á celebrar en la Octava de Corpus en la sufragánea de Sn. Vicente de Prats los oficios que se habían prohibido y dexado de hacer por los excesos y acciones escandalosas que se practicaban con pretexto de tales fiestas y oficios, sino que antes bien de algunos años a esta parte se han renovado y continúan los excesos y motivos que fueron causa de la prohibición de las referidas fiestas, por lo qual, deseando evitar la ruina espiritual de las almas y el abuso indigno de christianos de que las fiestas y solemnidades de la iglesia sirvan de pretexto para disoluciones, renovamos en todas sus partes la dicha provisión del Illmo. Sr. Marimon, mandando se cumpla y observe exactamente todo lo en ella está dispuesto y prevenido, para cuyo efecto el Rector, Ecónomo ó Vicario al tiempo de publicar este mi decreto, publicaran y leerán íntegramente la expresada provisión é igualmente la volverán á leer con este nuevo decreto todos los años en el Domingo precedente al día de Corpus, mandando como mandamos al Rector y qualquiera que exerciere la Cura de almas en dicha sufragánea, que siempre que sucediere contravenirse en alguna cosa en lo ordenado en dicha provisión o se cometiere algun otro abuso con pretexto de las referidas fiestas, no permita ni tolere que se hagan ni celebren en adelante.”⁵¹

⁴⁹ CARBÓ i MARTORELL, Amadeu. *Corpus. La festa de les festes*, Col·lecció l'Ermità, 2020 (pàg. 42).

⁵⁰ Fou canonge de Tarragona i dignitat del capítol de Saragossa. Ja bisbe de Vic, féu construir la nova catedral, que consagrà el 1803, i la part nord del palau episcopal, i féu ampliar l'hospital de Vic. És el creador de la biblioteca episcopal, i féu pintar la galeria de bisbes vigatans de la Sala del Sínode, al palau episcopal. Durant la guerra del Francès escriví per animar els patriotes del país, i no abandonà la ciutat quan aquesta caigué en poder dels francesos.

⁵¹ Llibre de Visites Pastorals de Prats de Lluçanès, 1724-2016 (APPLI – ABEV).

L'important del document és que es confirma que la societat pradenca continuava amb les celebracions de la vuitada de Corpus, amb més o menys “excessos y acciones escandalosas”, però la gent continuava celebrant els oficis solemnes, les vespres i la passada pels carrers després de les posta del sol, no sabem si amb ballades populars, però segons les paraules de mossèn Josep Valls, hi havia ministrils. I això deuria ser així fins a l'arribada del nou segle.

La majoria d'aquestes disposicions i prohibicions afectaven més a les grans ciutats, on el bisbe era l'encarregat de fer la visita pastoral i aquest tenia informació de primera mà, a diferència de les poblacions més petites, que si no hi havia un conflicte important, el visitador deixava fer el costum que s'estilava de feia anys i en funció del que dictava la consuetud de cada parròquia. En aquests casos, el rector i el consell municipal o ajuntament que estaven conformes amb les celebracions, les prohibicions quedaven una mica diluïdes. Tanmateix, quan la visita la feia el mateix bisbe, com la de l'any 1786 i el rector tenia un caràcter més fort, com el rector Joan Baró, de Santa Eulàlia de Pardines, les coses es podien complicar força.

OCTAVA DE CORPUS 1786							
DIJOUS de CORPUS			DOMINICA INFRAOCTAVA				
Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
				Ofici solemne cantat	Ofici solemne cantat	Ofici solemne cantat	Ofici solemne cantat
Missa cantada dinar i processó a Sta Eulàlia			Es canta Ofici Solemne a Sant Vicenç, vespres i processó per la vila	En la visita pastoral de l'any 1786, dos anys abans que Sant Vicenç esdevinguí parròquia independent, el bisbe Veyan recorda la provisió manada l'any 1724 i adverteix que si continuen els excessos no es permeti que se celebrin els actes litúrgics durant els quatre dies de les festes dels barris.			

Així doncs, per posar una data en l'origen d'aquestes rues, l'hauríem de col·locar entre els anys 1682 i 1705. En la visita de l'any 1682, tenim constància dels administradors dels quartos, però no es parla de rues, tot i que seria probable que ja se celebrassin. Amb tot, si entenem que aquelles rues podrien ser l'embrió de les Festes dels Barris que ens han arribat fins avui, tot i que molt modificades, hem de confirmar que el seu inici està a cavall entre els segles XVII i XVIII.

Joan Piniella⁵² ens parla d'alguns fets ocorreguts dins la vuitada de Corpus de Prats de Lluçanès dels anys 1815 i 1822

Entrats de ple en el segle XIX i llegint alguns dels manuscrits de Joan Piniella i Fumaña, podem observar que els ànims al llarg de tots aquells anys estaven molt encesos, en gran part pels canvis polítics i socials, provocant l'esclat de les guerres carlines, que van allargar-se durant tot aquell segle. Fins en períodes de treva, les picabaralles i tibantors entre els seus veïns eren més punyents que mai. Hi ha un fet ocorregut l'any 1815, que pot servir de mirall de tota aquella època, quan Josep Bujons era alcalde i Manel Piniella i Villar, pare de Joan Piniella, era regidor de l'oposició. Aquest últim en les seves memòries explica que:

“ (Josep Bujons) maltratava al que por la noche no llevaba luz hasta las diez y de aquí en adelante no se podía salir de ningún modo. También era multado el que cantaba, el que estaba a las casas públicas mientras había funciones los días de fiesta en la iglesia; todos eran multados. De ahí así fue que un día

⁵² PINIELLA I FUMAÑA, Joan. *Noticia de la Villa de Prats de Lluçanès*. Manuscrit Q30 (pàg. 31 i 36).

*de fiesta hizo pagar a una porción de gente que jugaban a casa de Francisco Oms y apaleó a algunos perdiendo la viruela⁵³ de la vara, arrestando a Clemente Roca. Asimismo hizo pagar 8# a Juan Esmarats por encontrarlo a les onze de la noche que iba en busca de Diego Blanquer porqué le arreglase una baieta. Se acudió al gobernador y con el informe del párroco que dijo que al suceder lo de la casa de Oms solo se rezaba el rosario en la iglesia y que no se entendía coma una función de la iglesia. Tubo que devolverle las multas, asimismo a Esmarats y 25# a José Comas que lo había multado por haber hospedado a un forastero, diciendo que era para hacer mal al mesón. También se atrevió a multar de 4# al Ros Tabola que en una velada frente la lumbre cantaba teniendo una criatura al regazo. Si se le pedía permiso para bailar, les hacía pagar 12#, tenía cuestiones con todas las gentes, con el párroco, con el comandante del destacamento **que no quiso darle licencia para bailar el jueves de Corpus** y se tuvieron que ir al término de Llusá. Se hizo unas luminarias de orden del gobierno con músicos y baile. No asistió, no quedando nadie de la autoridad...”*

Per adonar-nos que no tot eren flors i violes, podem transcriure un altre fragment, ocorregut l'any 1822, quan l'alcalde era Joan Garreta, en el qual també és parla de la vuitada de Corpus:

*“Algunos jóvenes se marcharon a los partidos de Realistas que se iban levantando y por otra parte habiendo tenido unas disputas los milicianos en casa el alcalde, se separaron algunos haciéndose voluntarios y fueron los dos Comas, tío y sobrino. Bartolomé, Francisco Casdesús, el Fusta; Francisco Serra, el Sardu; Segismundo Oms, el Tomate; José Fumaña, Manuel Piniella y su hijo José; Juan Coll, Entendido; José Obradors, Antonio Esmarats, el Sera y Jacinto, el Cintet: estos fueron el blanco de la persecución que luego tuvieron de ir a socorrer a Berga y para volverse tuvieron de poner otros a su lugar y al volver los hicieron fuego en Sagás quedando herido Clemente Camps, San Hipólit, que se había medido con ellos. Las casas de estos sufrieron un terrible saqueo el día de junio, **martes de la Octava de Corpus** por la partida de M. Anton, que sufrió una sorpresa en Olost, por Milans, que les mató 23 hombres, al saberlo los de Prats trataron de resistir.”*

En temps del rector Josep Feyner, es funden les confraries de la Minerva i del Santíssim Sagrament, per donar millor culte a la festivitat de Corpus, entre altres celebracions litúrgiques (1839)

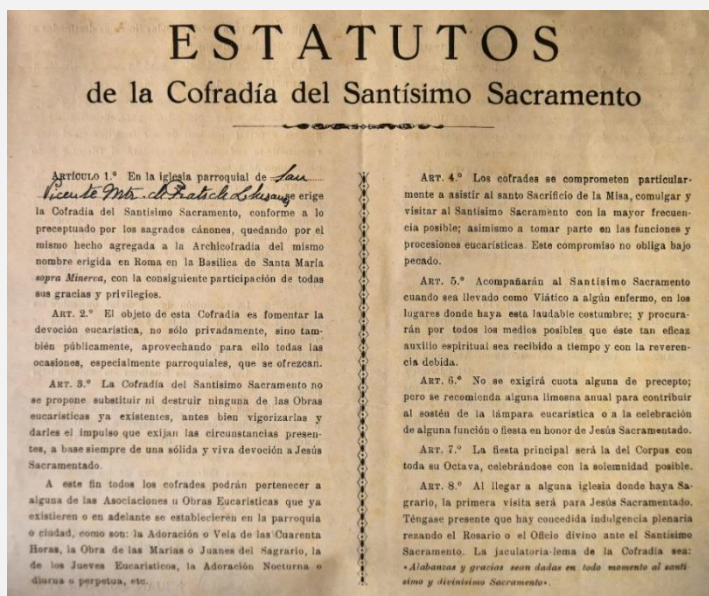
Tornant a la festa del Corpus, veiem que a l'any 1839 es funden dues confraries que es dediquen a l'exaltació de l'Eucaristia, que és el fonament de la festa, la Minerva (1839-1852) i la del Santíssim Sagrament (1839-1946), les dues en l'etapa del rector Josep Feyner (1831-1857).

En l'acta fundacional de la Minerva (29 de juliol de 1839) es fa constar que la confraria és per poder fer l'exposició del Santíssim Sagrament “... en las terceras dominicas de cada mes y a más de eso, a consideración del cura párroco de la misma, poder hacer la expresada exposición algunas veces al año para rezar el Sto. Trisagio, a lo menos en los tres días llamados del Carnaval, en desagravio de las ofensas que por desgracia se cometen en semejantes días contra Dios y poder al mismo tiempo ganar en todo las indulgencias...”⁵⁴

⁵³ Viruela: Entenem que era una mena de pom, esfèric o d'altra forma, posat al capdamunt d'una vara (d'alcalde) que serveix d'ornament.

⁵⁴ Confraria de la Minerva, 1839-1852 (APPLI – ABEV).

Pel que fa a la confraria del Santíssim Sagrament (11 de novembre de 1839) es fa constar que el seu objectiu és fomentar la devoció de l'eucaristia, no solament privadament, sinó també públicament. A l'article 7 del seus estatuts es diu que “La fiesta principal será la del Corpus con toda su Octava, celebrándose con la solemnidad posible.” I el final de l'article 11 es diu “Anualmente se reuniran en Asamblea parroquial los cofrades, bajo la presidencia del Párroco... Dicha Asamblea se tendrá de ordinario antes de la fiesta del Corpus.”⁵⁵

Primera pàgina dels Estatuts de la Confraria del Santíssim Sagrament, 1839-1946 (APPL-ABEV)

Un altre document que ens pot orientar per saber més coses de la vuitada de Corpus, és el *Llibre de comptes de l'església parroquial de Prats* (1851-1891), on es fa constar la següent partida “Del Ayuntamiento por la fiesta de Corpus... 128 & (lliures o pessetes ?)” Aquesta mateixa quantitat es va conservant any rere any, a excepció dels anys 1869, 1870 i 1871, però l'any 1872 hi ha una quantitat de 384 &, que és la suma dels tres anys anteriors i a més a més els 128 &, igual com en anys anteriors. A partir d'aquell anys fins a l'any 1891 ja no veiem cap més quantitat que l'Ajuntament destini a les festes del Corpus.

Libro de cuentas de la obra de la Iglesia parroquial de San Vicente Mártir de Prats de Lluçanès, en la que se van anotando todas las limosnas y uso de ellos de los cofrades de ella.

1851.

Cargo.		
Limosnas recogidas por las capitanas		1060 2/16
De la herencia de don Juan		254 2/36
De Prats		82 1/36
Del Ayuntamiento por la fiesta de Corpus		128 1/36
Limosnas de la obra		48 1/36
	Suma total	1646 1/88

Data		
Para cubrir la deuda del año anterior		263 2/36
Para pagar al P. Fructuoso en la conventa		254 2/36
Coste de esta y vuelta del predicador		50 1/36
Alabamos que hizo la obra		36 1/36
Para pagar por tres oficios y uso de Prats		35 1/36
Para pagar los salarios de los dos Vigeros y oficios del año		144 1/36
Para pagar de los tres Vigeros		33 1/36
Para pagar por servicios de la Iglesia y un tercio de Prats		48 1/36
Al Abad para servicios de la Iglesia		40 1/36
Para pagar por servicios		20 1/36
Para la hermandad de la hermandad		76 1/36
Para de Prats		40 1/36
Para pagar por servicios de Prats y Prats		122 1/36
	Suma total	2332 1/90

Cargo total del año 1851	1646 1/88
Libro total de id	2332 1/90
Excedencia	486 1/36

“Libro de cuentas de la obra de la Iglesia de Prats de Lluçanès y de todas las Administraciones de la misma” (APPL).

Una possible resposta dels diners que l'Ajuntament destinava a l'església per la festa del Corpus, podria anar lligada a les despeses per les celebracions litúrgiques, processons, lluminàries, ciris, músics, etc. que tenien lloc el Diumenge de Corpus, que era la festa de l'Ajuntament. Durant tots els dies de la vuitada, hi havia el costum de donar nom a cadascun d'aquells vuit dies. El divendres era el dia dels capellans, el

⁵⁵ Confraria del Santíssim Sagrament, 1839-1946 (APPL – ABEV).

dissabte el dels obrers de l'església i més tard va passar a ser conegut com el dia dels escolans, i el diumenge era el de l'Ajuntament, gairebé tant important com el Dijous de Corpus. S'entén que l'Ajuntament havia de pagar totes les despeses d'aquell dia. Els últims quatre dies, no sabem des de quin moment⁵⁶, també eren coneguts com el dia o festa del quarto dels capgrossos (dilluns), sargantanes (dimarts), llangardaixos (dimecres) i escuraossos (dijous), aquests quatre dies, són el que donen nom a les Festes dels Barris.

La intervenció i col·laboració dels ajuntaments en les festes del Corpus hi ha estat present gairebé sempre, així com la participació de la societat civil, amb els diferents gremis, confraries i obrers, entre altres. Prova d'això és un fet que va passar l'any 1878, segons ens explica el cronista local Joan Piniella en un dels seus manuscrits:

“En la iglesia principal se hizo un pendón por Corpus, el que dio lugar a disgustos porque el alcalde quería llevarlo a la procesión y el párroco i obrero Manuel Fusté quisieron lo llevase este, picado el alcalde y ayuntamiento privaron de hacer la procesión retirándose ellos , y se tuvo de hacerla dentro la iglesia. Después todo se arregó y el año entrante de 1879 lo llevó el obrero Manuel Fusté, continuando los demás años.”⁵⁷

A continuació també ens diu “En 1881 se hizo la Bandera del cuarto de San Pedro, costó 15 &.”, referint-se al barri dels llangardaixos, que potser aleshores encara no era conegut per cap nom. Segurament que aquesta bandera, a l'igual que la dels altres tres barris, la lluien els seus administradors en les diferents processons de Corpus.

A la dècada dels anys 1870, Prats de Lluçanès ja disposava d'orquestra pròpia⁵⁸, fundada l'any 1865 i coneguda com la orquestra del Magret, tot i que darrere una seva fotografia de finals del segle XIX, posa el nom d'Orquestra la Aliança, dirigida per Melcior Garreta i Camprubí. A l'haver-hi orquestra al mateix poble, és de suposar que els antics ministrils van desaparèixer, així com el fet d'haver de llogar músics forans. Podria molt ben ser que la Orquestra la Aliança amenitzés al mateix temps la música en les processons de Corpus i també els balls durant els quatre dies de les Festes dels Barris.

Un recull sobre la vuitada de Corpus i les festes dels barris dels primers folkloristes, entre el segle XIX i XX

Fins a finals del segle XIX, només podem fer córrer la imaginació pel que fa a la descripció de les festes dels barris de la societat pradenca, atès que no hi ha cap autor local que ens descrigui com eren les seves celebracions. Tot i que podem tenir més o menys clares les celebracions litúrgiques i els costums d'aquella època, sobretot a les parròquies rurals, no sabem gaire més coses de com se celebraven les rues i els festeigs populars, que podien variar força d'una població a una altra.

⁵⁶ Per posar data al nom dels quatre barris, atès que ni mossèn Valls, ni Joan Piniella, ni Pelegrí Casades ens en parlen, a no ser que surti algun document anterior, hem de concloure el que ens indica el sentit comú i fer cas de la tradició oral que ens han deixat els pradencs més ancians de la vila de finals del segle XIX o primers del segle XX. El nom d'aquests quatre barris és ben curiós i hem d'entendre el seu sentit simbòlic com un animal que comença diminut i cada dia que passa es va fent més gros (cap gros, sargantana i llangardaix), fins l'últim dia que s'acomiada la festa i, d'aquell animal que ha anat creixent, només en queden els ossos (escura ossos), la resta tothom se l'ha anat cruspint i fins a l'any vinent. El no de cap gros, podria tenir relació amb els nans i capgrossos que desfilaven a les processons de Corpus i d'aquest nom en derivessin tota la resta.

⁵⁷ PINIELLA i FUMAÑA, Joan. *Noticia de la Villa de Prats de Lluçanès*. Manuscrit Q30 (pàg. 186).

⁵⁸ MASRAMON i NOGUERA, Ramon. *La tració artística de Prats de Lluçanès*, Ajuntament de Prats de Lluçanès, 1988.

El nostre folklorista, en Josep Maria Vilarmau, en la carta que envia a Joan Amades el 29 d'agost de 1947, li expressa la voluntat d'enllestir *"uns quatre volums que formaran el Cançoner del Lluçanès, dos més de rondalles, per entrar a la primavera vinent en el Costumari."* També parla dels Romeus i li manifesta que *"com a fet transcendental en les Carnestoltes del Lluçanès existia a Prats el Ball de Romeus que començava a fer-se per la Candelera i finia el Dimarts de Carnestoltes"*. I finalment, pel que fa al Corpus, diu *"Lo del Corpus del Lluçanès, no ho tinc encara tot recollit i formarà part del Costumari"*. Malauradament, dos mesos més tard d'escriure aquesta carta, en Vilarmau va morir, deixant un gruix d'apunts i manuscrits molt important, tant de cançons, com de rondalles i altres informacions que toquen de ple al cor dels costums que se celebraven per tot el Lluçanès.

Referent al Corpus, com diu ell mateix, no tenim constància que hagués recollit gaire informació, però segons ens diu en la seva carta *"no ho tinc tot recollit"*, esperem que almenys la part que tenia aplegada la vegem publicada algun dia. De les cançons que va recollir, moltes publicades en el volum *Folklore del Lluçanès*⁵⁹ n'hi ha un parell amb el títol *L'Enramada*, que almenys una d'elles es refereix al dia de Corpus, i les seves lletres són molt semblants a les que hem trobat als esborranys de l'autor, sota el títol *El dia de Corpus*⁶⁰ i diuen així:

El dia de Corpus

*El dia de Corpus, Corpus / n'és dia de professó (bis)*⁶¹.
En festejo una donzella / que és més rossa que un fil d'or.
Els companys sempre em digueren / no te la daran pas no,
jo n'hi faig una enramada / de violes i altres flors.
Mentres feia l'enramada / jo en veig pujar dos senyors,
lo un n'era el senyor batlle / l'altre un senyor regidor.
M'agafen i m'agarroten / i em fiquen a la presó.
- Em diria senyor batlle / perquè em fica a la presó?
- A la presó s'hi t'hi fico / d'on has tret tu tantes flors?.
- Aquestes flors les so tretes / de l'entranya del meu cor.
Maleït sigui el senyor batlle / també el senyor regidor.
Maleïda l'enramada / però la donzella no.

Tonada. El dia de Corpus

Una cançoneta nova / bé la sentireu cantar
treta n'és d'una minyona / que a la Vall d'Andorra està.
Si són tres que la festegen / tots tres s'hi volen casar.
La un n'era l'hereu Roca / l'altre n'era lo Cerdà,
l'altre n'era el Rossell d'Andorra / i aquest se l'emportarà.
El Rossell se'n va a la plaça / veu que balla amb el Cerdà,
lo Rossell manda a n'el mosso / que el cavall vagi a ensillar.
El cavall n'és a l'estable / - Té civada per menjar?
Civada o no civada / el cavall s'ha d'ensillar.

⁵⁹ VILARMAU i CABANES, Josep M. *Folklore del Lluçanès*, a cura de Grup de Recerca Foklòrica d'Osona, Ajuntament de Prats de Lluçanès i DINSIC, 1997.

⁶⁰ VILARMAU i CABANES, Josep M. *Borrador cançons (nº1), rondalles i costums* (DGCPA Arxiu Vilarmau, índex 1.1.1.149, c.418, s.2).

⁶¹ SERRA i BOLDÚ, Valeri. *Calendari folklòric d'Urgell*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981 (pàg. 167) *"Diu la cançó popular: «Lo dia de Corpus, Corpus / es dia de professó...» i, efectivament, en tots nostres pobles fan molt esplendorosa aqueixa professó en que's passeja triomfalment a Jesucrist Sagramentat pels carrers del poble..."*.

A partir d'aquí i sabent que a moltes poblacions hi havia costums semblants, podem fer algun paral·lelisme amb les festes dels barris que eren habituals en el nostre entorn més proper. Ens pot ajudar a fer córrer la imaginació les informacions que sobre les festes dels barris ens descriu Antoni Griera i Gaja, de Sant Bartomeu del Grau, quan ens diu:

“A Bagà cada dia de l'Octava de Corpus, un barri diferent fa festa a l'església, i, a la tarda, es fan balls de carrer, organitzats per les noies, les quals lloguen la música i van a cercar els joves per ballar.

A Sant Llorenç de Morunys, durant l'Octava de Corpus, els barris cada dia fan festa. Al vespre, després del toc de l'oració, es dona l'ensiam a tothom del barri que en vol menjar. Al matí, després del toc del prior, la gent del barri, amb un ram a la mà, va a l'ofici, i, en eixir, es passeja acompanyada de la música. A la tarda, es canten vespres a l'església, es fa la funció i s'organitza el ballet de la coca: es tallen dues coques, que la gent del barri es menja reunida a casa del prior.

A Ripoll la festa de la capvuitada de Corpus se celebrava de la següent manera: a les sis de la tarda, completes, i seguia un passant amb música per la barriada. L'endemà, a l'hora d'esmorzar, ja corria la vaca; a les deu, ofici; els pabordes tenien atxa; a les hores de dinar i berenar, una altra vegada, la vaca; en havent sopat, passada de la música i ballades en alguna plaça del barri fins a mitja nit. A més, a cada barri, segons l'humor dels veïns, s'organitzaven altres diversions, com el cubell de l'aigua amb les cireres, la paella, els bots, el joc d'estiracabells, etc.”⁶²

Un altre folklorista, en Valeri Serra i Boldú, també ens parla de les festes dels barris d'Agramunt i ens diu el següent:

“Diumenge. A primera hora del dematí, lo barri de Sant Joan de Agramunt tornava a sentir los alegrois de la música, que passava per les cases principals a donar serenades i recaudar lo que voluntàriament volia donar-se per a contribuir als gastos de la festa...

Dilluns. Celebrades les serenades i missa al dematí i ball a la tarda pel barri del Castell de Agramunt, al fer-se fosc feia sa entrada al poble lo carro del barri de la Plaça i ell alegrava al poble aquella vetlla.

Dimarts. Lo barri de la Plaça de Agramunt, com ho feien los que'l precedien, era l'encarregat de celebrar la festa de vuitada fins a la tarde, que s'acabava per a deixar que celebrés sa festa'l barri de Ció.

Dimecres. Amb lo barri de Ció, que era'l darrer que feia sa festa, de vegades no s'acabaven les festes al barri de Agramunt. Com era'l darrer, si'ls hi donava per eclipsar als altres, ho lograven, mes los barris de Sant Joan, del Castell i de la Plaça, si's trovaven llastimats, tenien lo dret de revenja, previ permís demanat al alcalde; tenien dret de tornar-ne a fer un dia tots units.”⁶³

Joan Amades també recull moltes de les tradicions sobre les festes dels barris que li havien anat informant molts dels seus col·laboradors. En el seu *Costumari català*⁶⁴, hi ha molta informació sobre el Corpus i les seves processons, fins i tot es remunta a força segles enrere, però sobre les festes dels barris és una mica més escassa. Tots aquests autors, com tants altres folkloristes, no s'atreveixen a anar més enrere de mitjans o acaballes del segle XIX, perquè de molts d'aquests costums, tot i que es té

⁶² GRIERA, Antoni. *Butlletí de dialectologia catalana. Liturgia popular*. Barcelona, 1930 (pàg. 58 i 59).

⁶³ SERRA i BOLDÚ, Valeri. *Calendari folklòric d'Urgell*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981 (pàg. 171-172).

⁶⁴ AMADES, Joan. *Costumari català. El curs de l'any*, volum III, Corpus-Primavera (pàg. 3 a 156).

constància de les seves celebracions, no es pot precisar amb detall com es duïen a terme i només les podem percebre o intuir, però poca cosa més.

Amades, ens diu que per regla general, durant les festes del Corpus era costum d'escombrar el carrer, sobretot per la part de davant les cases, per fer més digne el pas de les processons i del Santíssim. Els veïns també es cuidaven de fer enramades, amb brancatges, boixos, flors boscanes, etc. que es posaven en els portals de les portes i finestres, també pels balcons, tot i que en aquests s'hi solien posar vànoves, cobrellits, llençols o domassos, segons la categoria dels veïns, sobretot en els carrers o places on havia de passar la processó, però també pels barris on se celebraven les festes.

També era costum de guarnir amb boixos les reixes i baranes del presbiteri. Hi havia ocasions que les noies sortien de matí per anar a buscar ginesta i roselles, per adornar les capelles i altars que es col·locaven en els diferents punts de cada barri i les tiraven quan passava la processó. També recollien fulles de roses de tots colors, que tiraven a la custòdia quan passava en processó. Una vegada havia passat, ho tornaven a recollir i les cremaven al foc de la llar per tal que el fum allunyés de la casa el diable i els mals esperits. Amades ens diu que *"segons opinió de la gent vella, els bons cristians no havien de limitar-se a anar a veure la processó, sinó que hi havien d'assistir. Només els malalts i gent impossibilitada estaven rellevats d'anar-hi."*⁶⁵

*La processó de Corpus a Sitges*⁶⁶, 1887, Arcadi Mas i Fondevila (1852-1934), Museu de Maricel, Sitges.

⁶⁵ AMADES, Joan. *Costumari català. El curs de l'any*, volum III, Corpus-Primavera (pàg. 96).

⁶⁶ La processó ha fet una parada davant de l'altar, adornat amb gerros de plata, rams de flors blanques, sobre elles la imatge de l'*Ecce Homo*, sota un elegant dossier, il·luminat per la claror de la tarda i pels ciris que hi ha dins els refinats canelobres. Les petites flames, en mig de l'olor d'encens, s'elevan amunt, a l'igual que les pregàries del capellà, que té la mirada posada en la custòdia que guarda l'hòstia consagrada. És una escena de múltiples formes i colors, amb la llum que rebota a la façana de les cases i els domassos dels balcons. Al mig, aspectants, els que sostenen el pal·li i al fons les confraries i els gremis amb les seves banderes. A primer terme, un avi que ho viu devotament, amb les mans en reverència i al seu davant una nena que juga amb les flors del carrer i mes enllà un nen enfilant-se a la reixa d'una casa. A l'altra banda, un soldat d'infanteria, amb el genoll a terra, en senyal de respecte, duent un fusell amb la baioneta calada. Acabat el cerimonial, l'orquestra enfila de nou les notes.

<https://museusdesitges.cat/ca/peca-del-mes/abril-2002-la-processo-de-corpus-darcadi-mas-i-fondevila> (1/6/2023).

Més tard, moltes poblacions van prendre el costum de tirar paperets en lloc de flors i la mainada, uns dies abans, els començava a tallar de les pàgines de diaris i revistes. També es feien serpentines que en forma de tires i en zig-zag, s'ocupaven de posar d'una banda de carrer cap a l'altra, al llarg de tot el carrer i entre els diferents barris es cuidaven de fer-se una mica la competència, com més guarnits millor. En moltes poblacions, no sabem si era el cas de Prats, a la processó hi assistien en lloc preferent els obrers de la parròquia, els gremis i a darrera seu les diverses confraries. Els més importants, tenien l'honor de dur els pals del pal·li on el rector duia la custòdia.

Així doncs, nosaltres també podem fer un esforç d'imaginació i observar el que passava en algunes poblacions de Catalunya al voltant de les festes dels barris i traslladar-les a Prats de Lluçanès, per saber com podien ser aquelles festes abans que en tinguem notícies més detallades. Tanmateix, des de finals del segle XIX i fins a la segona meitat del segle XX, sí que tenim informació oral i escrita i algunes fotografies que ens traslladen a l'ambient d'aquella època, per saber una mica més de com se celebraven a Prats les quatre festes dels barris de la vuitada de Corpus.

Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès, a primers del segle XX.

Fent un repàs del que hem dit fins ara, en aquesta narració hem començat informant de les primeres dades en que es té constància escrita de la celebració de la festa del Corpus al Lluçanès, per continuar amb unes breus descripcions de la vuitada de Corpus de totes les seves parròquies. A continuació ja hem d'entrar de ple en la vuitada de Corpus que se celebrava a la parròquia de Sant Vicenç de Prats, que ha estat la població que ha conservat la tradició de celebrar aquelles festes i avui encara persisteixen, tot i que de forma molt desdibuixada.

Com haureu observat, ens hem basat en les informacions que apareixen en els vells llibres parroquials, consuetes, visites pastorals, confraries, etc. i d'això n'hem de donar gràcies als conflictes que la clerecia de tots aquells anys anava prenent nota i manava noves provisions, per tal que la comunitat pradenca es deixés d'escàndols i encarrilés la seva actitud envers Déu, almenys això era el que aconsellaven aquells bisbes i rectors.

Entre els consells i les provisions manades pels bisbes, la societat pradenca tornava cap "al bon camí", fent cas del que deia el senyor rector des de la trona o púlpit de l'església. Però el temps ho anava esborrant i tornaven els escàndols a ulls de l'església. Aleshores els diferents poders eclesiàstics i civils havien de restituir de nou la treva. I així s'arriba a finals del segle XIX i primers del segle XX, amb informacions més concretes de com se celebraven aquelles festes.

Atenent al context històric de cada època, amb les vicissituds de cada període, ens adonem que els canvis socials capgiren les tradicions populars. Així com el segle XVIII, amb la guerra de Successió i el decret de Nova Planta, influeix en la societat i les seves festes; el segle XIX, amb l'esclat de les guerres carlines, també es veuen afectats tots aquests valors. Al mateix passa amb el segle XX, amb la guerra civil i amb un altre fet no menys important que va irrompre uns anys més tard, l'aparició del Concili Vaticà II (1962-1965)⁶⁷, que va tocar al moll de l'os en qüestions populars i festivitats religioses.

En la narració de *Les Festes dels Barris de Prats de Lluçanès*, expliquem com era la celebració d'aquestes festes al llarg de tot el segle XX, però per entendre millor la

⁶⁷ VILADÉS, Ramon. Dossier. *Concili Vaticà II (1962-1965) "L'Erol"*, número 124, 2015.
<https://raco.cat/index.php/Erol/article/view/295053/391096>

seva evolució, creiem interessant de donar a conèixer, per ordre cronològic, alguns documents que ens ajudaran a interpretar els canvis produïts en tota aquesta època.

Festa del barri dels llangardaixos, abans de la guerra civil. Les capitanes, començant per l'esquerra són la Mercè Colomer (de la Casanova) i la Rosa Font (cal Pessa). Els músics són una orquestra de fora del poble. El de la dreta, al costat del bombo, és el Ramon Plans (cal Ganxo). El lloc és a la carretera de Sabadell, al començament del carrer Resclosa. Les cases, d'esquerra a dreta, són les de cal Vicentó, cal Juanito (més nova), cal Pastor i cal Manco. (Foto cedida per Maria Assumpció Ribera i Cetrà)

En la consuetud de la parròquia de Sant Vicenç, de l'any 1942, es parla de les diferents celebracions litúrgiques, dels cants, de la participació de les autoritats locals, del trajecte que fa cada processó i del lloc on hi ha els altars de cada barri. A part de la festa del Dijous de Corpus, amb l'orquestra interpretant algunes marxes a la processó, també es parla de la vuitada de Corpus, amb la Dominica infraoctava i els quatre dies posteriors, amb una missa solemne a les deu del matí, "por encargo de diversos *"barris" de la Villa"*, acabant el dijous mateix amb una processó, després de la missa del matí que va fins a la plaça de Sant Jaume, l'única que hi ha aquells quatre dies de les festes dels barris.

"Festividad de Corpus. A las 10, Misa solemne con Exposición Mayor. Asisten las autoridades previamente invitadas. Tarde, a las 5, Completas, Sto. Rosario, Trisagio i Procesi3n (Calle Mayor, Plaza S. Jaime, Calle Cirera, Fuente, Plaza Mayor, Plaza Can Claus, Resclosa, Plaza de Cal Salvador, Escuelas y Calle Mayor). En el trayecto la orquesta interpreta algunas marchas i los sacerdotes cantan las estrofas del "Sacrís Solemnis". En las plazas de San Jaime, Mayor i Cal Salvador, aquí se canta el "Te Deum". Habrán altares en los cuales el Párroco colocará la Custodia e incensará el Santísimo. Al entrar el Santísimo en la Iglesia, canto del "Cristo vene" i acto seguido, reserva. Si asisten las Autoridades tienen el derecho de llevar el Palio.

Octava de Corpus. Todos los días, a las 10, misa solemne y por la noche, a las 9, Completas, Sto Rosario y Meditación del Sagrado Corazón de Jesús (Habrà Exposición)

Domingo Infraoctava. El oficio a cargo del Ayuntamiento. Por la tarde, a las 5, completas, Sto Rosario con Exposición Mayor. Trisagio cantado y Proce-sión que recorrerá las siguientes calles (Mayor, Oriente, Nueva y Mayor). Habrà altares en la farmacia, extremo norte de la calle Nueva y a cal Tià. Aquí “Te Deum”. Al entrar el Santísimo en la Parroquial, canto del “Cristo vene”, y Reserva.

Los cuatro últimos días de la infraoctava. Misa solemne a las 10, por encargo de diversos “barris” de la Villa.

Día de la Octava de Corpus. Terminado el oficio, a las 10, sale la Procesión eucarística que llega hasta la Plaza de San Jaime, aquí se entona el “Te Deum” y regreso a la iglesia.⁶⁸

En el capítol ‘Costumbres’, d’aquesta mateixa consuetat, es diu:

“En las festividades de Navidad, Jueves y Viernes Santo, Pascua y Corpus, las autoridades asisten a las funciones religiosas. Aquellas serán invitadas previamente por el Párroco. Asisten también al Oficio o Misa Solemne de las citadas Festividades y de la Fiesta Mayor o del Santo Patrón; como también a les Procesiones del Corpus y Dominica Infraoctava, la del Jueves Santo y a la del Cumplimiento Pasqual de los Enfermos. Para las Procesiones del Corpus y Jueves Santo, se invita también a la Guardia Civil para dar Escolta o Guardia.”

Processó de Corpus, al seu pas per la plaça Nova, amb mossèn Lluís Jané davant de l'altar i al fons a la dreta, podem veure a un guàrdia civil, acompanyant els que duen pal·li. (Anys 1970, APPLI)

Un altre document que aclareix algunes coses és en un dels punts de l'acta de la Confraria del Santíssim Sagrament, del dia 20 de maig de 1951, on es diu el següent: “Se acuerda la conveniència de indicar a las jovenes que postulan per las fiestas de los barrios en la Octava de Corpus, no pidan diciendo ‘Por el Santísimo Sacramento’,

⁶⁸ Consuetat de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès, 1942, pàg. 59 i 60. (APPLI – ABEV).

sinó simplemente por la fiesta del barrio, ya que no se puede evitar que en algun caso parte de lo recogido ayude a sufragar los festejos populares."⁶⁹ Aquí es veu ben clar la separació entre la intenció de les acaptes de les capitanes d'aquesta confraria, que demanen per les celebracions religioses i les capitanes de les Festes dels Barris, que a més de l'ofici, potser una part també poden destinar-se a "*los festejos populares*".

A banda d'això, segons la informació facilitada per algun veí de la població, en aquell moment i fins força més enllà de la segona meitat del segle XX, encara hi havia persones de missa diària que evitaven participar en les Festes dels Barris i així ho manifestaven als seus fills –*No aneu a ballar pels carrers aquests dies de Corpus, que és pecat*. Deuria ser la visió que en tenien les persones més beates, fent cas del rector del poble. D'aquí que aquestes famílies volien tenir clar que els seus diners anaven per la confraria del Santíssim Sagrament i no per les Festes dels Barris.

Un altra punt que tracta aquella mateixa acta, és quan es diu "*Se habló de la conveniencia de hacer un Palio más rico para la procesión de Corpus, pero pareció a la mayoría que sería conveniente esperar a que fuera liquidada la colecta 'pro campanario'*" que en aquells moments es deuria està restaurant.

Processó de Corpus, al seu pas per la plaça Sant Jaume (Foto cedida per Corona Vall i Plarromani)

Els aldarulls dels anys 1959 i 1960 i l'anul·lació de les Festes dels Barris

Si pensem que aquells conflictes, esdevinguts al llarg dels últims tres segles, s'haurien acabat a l'arribar al segle XX, no va pas ser així, tal com veurem en els aldarulls ocorreguts els anys 1959 i 1960. D'aquells fets ens en parlen tres documents apareguts a l'Arxiu Parroquial de Prats de Lluçanès. El primer redactat pel mateix rector, mossèn Estanislau Relats i Bou (1955-1961), que va deixar de ser rector un any després. Aquell informe va ser enviat al bisbe de Vic, Ramon Masnou i Boixeda (1955-1983). Un segon document és el recurs de súplica presentat per Manuel Vilarmau i Noguera, sobre la multa que, entre altres, es van imposar a alguns veïns que van participar de forma directa o indirecta en aquella petita revolta popular. Finalment, un tercer document, que és la resposta que l'Ajuntament de Prats va donar a aquell recurs, on aquest ratifica la sanció imposada. Sembla que l'Ajuntament va recolzar, potser una mica a contracor, potser amb tebior, les raons del rector.

⁶⁹ Confraria del Santíssim Sagrament, 1839-1954 (APPLI – ABEV).

Per entendre millor tot aquest afer, ens hem de traslladar a la societat de mitjans del segle XX, amb dos poders imperants, el poder polític, controlat pel franquisme, dominador des d'acabada la guerra civil i el poder eclesiàstic, en part dominat pel nacional catolicisme. A vegades aquests dos poders també estaven enfrontats, com per exemple en qüestions com el nomenaments dels bisbes. Al costat d'aquests dos grans poders, les parròquies petites també en podien resultar escaldades, a vegades perquè els seus rectors anaven més enllà de les seves atribucions, com veurem en els fets dels anys 1959 i 1960. També dependria de les autoritats locals, que segons la seva capacitat de lideratge, podrien intervenir i cercar solucions. Al mig d'ells hi havia la societat civil, que generalment cedia als seus dictats, però a vegades era capaç de tirar pel dret i prendre una actitud en pro de la llibertat d'expressió i en defensa de les seves tradicions. Sovint també apareixia el control de les forces de l'ordre públic, sobretot en mans de la guàrdia civil, que en aquest cas també hi van fer acte de presència.

Avui, aquella petita revolució que va tenir lloc a Prats de Lluçanès i que molts veïns encara recorden i que algunes poblacions veïnes, arran d'aquells esdeveniments, havien batejat com "un poble rebel i tossut", es podria portar a la gran pantalla o a la literatura en forma de sainet o tragicomèdia. Tot i que les persones que nomena mossèn Estanislau Relats encara estan a la memòria de molts pradencs, hem considerat que aquest fet no ha de ser motiu d'amagar-ne els seus noms i deixar-los en l'anonimat, ni que haguem d'ocultar ni silenciar, ja que ells van ser els protagonistes principals en pro de la salvaguarda d'unes tradicions que tots els pradencs estimaven i que s'havien celebrat al llarg de tres cents anys. Així doncs, el nostre reconeixement a totes aquelles persones, que en boca de mossèn Estanislau Relats, segurament ferit en l'orgull, va exagerar més del compte els seus qualificatius i impropis, els quals estaven força allunyats de la realitat.

Per ordre cronològic, transcrivim el primer d'aquests documents, que ens donarà algun detall més sobre les festes dels barris i la seva lectura ens farà viure l'ambient de la societat pradencsa d'aquell moment, entre rialles i tristeses.

"INFORME, dels lamentable fets ocorreguts a Prats de Lluçanès els dies 20 i 21 de juny de 1960"⁷⁰

Antecedents

(Aquests antecedents es remeten als fets ocorreguts l'any 1959)

Des de molts anys enrere se celebraven a Prats unes festes de barri durant l'Octava de Corpus i actualment havien degenerat en festes profanes i si no escandaloses, molt poc adients a la veneració que es deu al Santíssim Sagrament.

Aquestes les feien consistir en celebrar al matí un Ofici amb Exposició Major del Santíssim, on assistia actualment ben poca gent, no arribaven a 15 persones, i alguns dies menys.

A mig dia, les Capitanes o Administradores de cada barri, dues o quatre, amb altres tants xicots del barri, solien anar a dinar a Merlès⁷¹ i si no hi dinaven hi anaven a berenar, i allí tots junts i sols hi passaven tota la tarda banyant-se a la riera, o portant una gramola organitzaven entre ells un ball, no vol dir que segons els anys en que es reunien, ben bons nois i noies, en lloc de ball hi fessin sardanes i que en lloc de banyar-se passessin la tarda a la font o al bosc, però sempre en perill de la seva puresa.

⁷⁰ Còpia de l'informe escrit pel rector Mn. Estanislau Relats i Bou, 1960. (APPLI).

⁷¹ A tothom que hem entrevistat, no hi ha ningú que ens hagi confirmat que els Administradors i Capitanes de les festes dels barris anessin a berenar, ballar i molt menys banyar-se a la riera de Merlès. El més freqüent era anar a la Font de les Coves o alguna altra font dels afores de la vila.

Al vespre hi havia en cada barri (quatre barris que portaven el nom dels Capgrossos, Sargantanes, Llangardaixos i Escuraossos) un ball públic al mig del carrer, amb les corresponents disbauxes, segons el barri i els organitzadors. Per tant, era un contrasentit que al matí celebrassin un Ofici amb Exposició del Santíssim i a la tarda un ball en honor del Santíssim Sagrament, amb l'agreujant que tot l'any feien una col·lecta per les cases del barri demanant:

- Hi ha res pel Santíssim Sagrament ?

I naturalment, fins venien a la Rectoria, almenys fins que sabies on anaven a parar aquestes almoines, que pagaven l'Ofici, el ball i la fontada.

De fet però, aquestes festes de barri havien decaïgut molt i a l'arribar el decret de supressió de les Octaves, semblava que no costaria gens suprimir també aquestes festes de barri. Fa dos anys que ja hi hagué dos barris que no ballaven, ni trobaven Capitanes per organitzar la festa, amb motiu d'anunciar-los la supressió de les Octaves, i semblava que l'any passat ja seria l'últim any. Indirectament vaig influir en les Capitanes perquè ho acabessin, i de fet s'hauria acabat si no hagués sigut una noia sola que esvalotà tot el seu barri.

Com deia, l'any passat s'hauria acabat, perquè veient la poca assistència i que l'Ofici ja no es feia amb Exposició, ni sortia la Processó d'Octava, determinaren les mateixes Capitanes anar a trobar l'alcalde i acabar-ho aquell any, i els donà el consentiment.

Vingueren a la Rectoria i m'ho proposaren i ja els vaig felicitar, perquè ho volien acabar amb els següents actes: un Ofici per tots els barris i Ajuntament i a la tarda i nit una gran ballada de sardanes. Quedàrem conformes i concretament amb els actes exposats.

Això era el divendres al vespre i el dissabte al matí, al fer la quarta pàgina de la Fulla Parroquial, ho vaig posar a la fulla dient: Diumenge ofici solemne per encàrrec de l'Ajuntament i Barris. Quan la Fulla era feta, o sigui, el dissabte al vespre, aquesta noia Margarida Boladeras, vingué a la Rectoria acompanyada d'alguna altra, dos o tres, dient si faria l'Ofici pel seu barri, i els vaig dir que ja s'havia acabat la festa dels barris i que d'acord amb totes les Capitanes i l'Ajuntament s'havia acordat acabar-ho el diumenge amb un Ofici per tots els barris i amb una ballada de sardanes.

Allà mateix ja es varen insolentar, sobretot aquesta Margarida Boladeras, dient que:

- Això no podia ser, que al seu barri volien continuar fent la festa i que els havia de dir l'Ofici.

Aleshores jo els vaig dir que si volien que se celebrés l'Ofici, ho faria, però que no podien fer el ball, perquè no era compatible una cosa amb l'altra i com que em digueren que de ball en farien, els vaig dir que per tant no hi hauria ofici i que, a més ja era un acord amb les Autoritats i Capitanes i que, per tant, això de les festes dels barris i Octava de Corpus s'havia acabat.

Ja va marxar aquesta, tota enfadada, de la Rectoria i allà al mig del carrer ja es va posar a cridar :

- Ho sabeu? El rector no ens vol deixar fer el ball. Doncs ara en farem cada dia!

Cridant i despotricant tant com es vulgui i de seguit ja la varen secundar altres persones.

Els altres barris no varen dir res, però aquesta noia, juntament amb altres, varen anar a tots els barris obligant-los a fer ball:

- El rector no ho vol, doncs ara en farem cada dia i continuarem fent les festes dels barris. Què s'ha cregut ?

I dos barris que feien la festa el dilluns i el dimarts i ja no havien fet res aquests dies, els engrescaren i quasi obligaren a fer ball el divendres i

dissabte, que ja eren passats podríem dir l'Octava, tot per fer la guitza al rector, i aquest any encara ho feren amb més soroll i disbauxa.

(Sobre els fets ocorreguts l'any 1960)

Això és fins l'any passat, els fets d'aquest any són encara més lamentables, com explicaré a continuació.

Amb motiu de la visita pastoral del Sr. Bisbe, estant enterat del "tràgala" de l'any passat i de la poca vergonya, insubordinació i falta de respecte a l'autoritat del rector i la falta d'energia de les autoritats que l'any anterior toleraren l'espectacle del ball al mig del carrer i sense cap raó, sinó sols per un "tràgala" a l'Autoritat Eclesiàstica, el Sr. Bisbe, amb tota prudència i delicadesa, insinuà a les autoritats la llei de l'església de la supressió de l'Octava de Corpus i lo convenient que seria de suprimir també aquestes festes dels barris, per altra part, molt poc moralitzadores, essent així que el ball al mig del carrer no pot ser permès, sinó només en locals apropiats i no permetent l'entrada als menors de setze anys.

El Sr. Bisbe els ho digué amb tota delicadesa i prudència i sols indicant i no obligant, doncs hi hagué tres dels consellers que assistiren a l'audiència que són Valentí Pérez, Josep Sala i Marcel·lí Muntades que al sortir de la rectoria, sobretot els dos primers, començaren ja a cridar contra el Sr. Bisbe, dient que es cuidés de casa seva:

- Què li importen les nostres festes, les farem com voldrem, no s'hi ha pas de ficar. Ja tornaran els altres i ja en passaran els taps d'aquets bisbes. Ja fa massa temps que mana el clero, etc. etc.

Podem imaginar-nos tot el que vulguem, perquè tots aquests són elements "rojos".

Així anaren fent ambient contrari i tenint les seves reunions presidides pel mestre Manel Grau, que és el que mena tota aquesta colla d'insubordinats, i ja anaren planejant la revenja i dient públicament que ballarien a pesar del bisbe i del rector.

Arribà la vigília de Corpus i l'Ajuntament tingué sessió i naturalment entraren a parlar de les festes dels barris i l'alcalde, que ja s'havia informat al Govern Civil, li havien dit que ell era la suprema autoritat en el poble i que podia fer el què volgués i que, per tant, podia privar el ball al mig del carrer, però sobretot, li varen dir, que si és que el Sr. Bisbe ho ha indicat, vostè no es posi en contra del Sr. Bisbe, etc. i aquest mantingué el seu criteri i autoritat dient que no autoritzava el ball al carrer. Aleshores, aquests consellers que ja tenien preparada la joventut, o millor dit, uns quants joves, contestaren:

- És que el poble vindrà a demanar ball i contra el poble no s'hi pot anar.

Efectivament, es presentaren a l'ajuntament una dotzena de joves dient que volien parlar amb l'alcalde i l'alcalde, que no els deixà entrar a la sessió ni a la sala de l'Ajuntament, els sortí a trobar preguntant-los què volien, i li digueren:

- En nom del poble venim a demanar per ballar en les festes dels barris.

L'alcalde, que amb això tingué encert i energia, els digué que no era hora de presentar-se a l'ajuntament i que s'hi presentessin l'endemà, assenyalant-los l'hora i que només hi anessin un parell i que ja els respondria, ja que precisament ho estaven discutint en aquella sessió.

La sessió fou borrascosa i a punt d'anar a pinyes, però l'alcalde aguantà i digué a aquest tres consellers, els altres tres anaren a favor de l'Alcalde o es mantingueren neutrals, que mentre ell fos alcalde atendria les indicacions del Sr. Bisbe i que no toleraria el ball al carrer.

No es prengué acte d'això ni d'aquesta sessió, perquè els tres consellers no volgueren firmar l'acte i s'acordà de no fer-ho constar a l'acta de la sessió. Acabà amb amenaces a l'alcalde i què farem i què direm.... etc.

Resultat d'aquesta sessió, que ni aquests tres consellers, ni el mestre, que també és Quefe⁷² de Falange, no volgueren assistir a l'Ofici, ni a la Processó de Corpus, essent així que hi assistien les autoritats amb Corporació.

Entretant, tingueren les seves reunions clandestines i anaren planejant fets de la setmana (octava de Corpus) i que no pogueren portar a cap, tal com volien, com ja dic més avall, gràcies a la intervenció de la Guàrdia Civil.

Totes aquestes reunions eren presidides pel mestre Manel Grau, els tres consellers i també pel germà de l'esmentada Margarida Boladeras, Ramon Boladeras, que fou un dels capítosts dels actes revolucionaris, subornant a tota la púrria del poble.

Ja se sospitava que farien alguna cosa i fins l'Alcalde avisà a la Guàrdia Civil, que estigué al cas perquè planejaven algun acte revolucionari. Els Civils no en feren cas i fins es rigueren de l'Alcalde per la por que demostrava, però la realitat donà la raó a l'Alcalde.

El dilluns, dia 20, més o menys a les 11 del vespre, començaren a recórrer els carrers amb motos i un auto descobert i amb tot gas i tocant totes les bocines i portant cada un al seient de l'auto i de la moto a un altre amb pots de llauna, fent una espècie d'esquellots i cridant:

- Volem ball! Volem ball! Fora l'alcalde, mori l'alcalde!

No he pogut saber del cert si cridaven també contra el rector i contra el bisbe, n'hi ha que diuen que sí, però això no és ben clar. És de suposar que ho feren, si més no, tota la manifestació anava indirectament contra el bisbe i el rector, que deien que els volia prohibir el ball.

Això durà una mitja hora o tres quarts, corrent així pels carrers i despertant a tothom. Cada vegada que passaven per allà on havien de fer el ball, els donaven gots de vi, servits pel Mestre Grau, són germà i un tal Joan Pi i Josep Serra i atiant-los encara més. Diuen que haurien acabat fent el ball, contra tot i de tothom, si els Civils, que des del Cuartel sentiren el gran xivarri, no s'agüessin presentat i haguessin fet parar la manifestació o gamberrada, detenint a tots els que anaven amb moto i amb auto, prenent els noms de tots i fent-los presentar al Cuartel.

Amb aquestes mesures, acabà en sec la revolució. L'endemà els feren presentar de nou al Cuartel i prengueren declaracions a tots i feren l'atestat, que diuen si l'enviaren al Govern Civil, acusant-los d'insubordinació a l'autoritat, de gamberrisme tipus revolucionari i d'escàndol públic.

Semblava que havent-los passat tot això haurien de témer i havien de desistir de continuar executant el programa prefixat per tots els quatre dies.

Doncs no fou així. Tant jo com l'Alcalde diguérem a la Guàrdia Civil, que el dimarts continuarien fent el ximple i que fins preparaven per aquell dia una processó de burla, però el Comandant del Puesto, un cabo jove i de poca experiència, no s'ho cregué i no s'atreví a prohibir la segona manifestació i només es limità a enviar-hi d'inspecció els Guardies Civil, que els reberen amb aplaudiments i amb mofa, rient-se d'ells, convençuts que no farien res perquè a la manifestació només hi volgueren dones i quitxalla. Aquesta consistí en una espècie d'enterrament i deien:

- Ahir vam fer soroll, avui la farem en silenci.

Havien convidat a totes les dones i quitxalla, dient-los que les dones havien d'anar amb mantellina i la quitxalla amb un llaç negre i que repartirien candeles i així farien la manifestació de burla.

Amb la presència dels Civils no pogueren executar tots els plans i es limitaren a repartir candeles a la quitxalla i a les dones i la quitxalla corria pels carrers cantant:

- Qui te l'encendrà, el tio, tio fresco, qui te l'endendrà, el tio capellà..

⁷² Quefe: Cap, persona que té autoritat, que comanda. (DCVB)

També cantaven una cançó injuriosa per l'alcalde. Entretant engegaren alguns coets i petards i crec que després d'una bona estona els Civils els feren retirar.

Davant el caire que anaven prenent els fets i que hi havia el projecte d'armar murga tots els quatre dies, per acabar amb un apoteòsic ball d'últim dia, o sia el dijous, que era el barri on hi havia tots els capitosts, la Guàrdia Civil, o sia el Cabo, es determinà a demanar consell al Capità de la Guardia Civil que viu a Berga, immediatament es presentà a Prats el dimecres al matí. Per informar-se, telefonà a la Rectoria i a l'Alcalde i ni l'un ni l'altre hi eren i aleshores preguntà als Srs. Vicaris i també al Tinent d'Alcalde de l'ajuntament Sr. Montanyà, sobre els fets ocorreguts, i els feu donar els noms dels instigadors i els cridà a l'Ajuntament i els deuria fer un pacte seriós perquè al vespre també acudiren molta gent al tercer barri, però tothom tornava molt moix a casa seva i sense dir res.

Casa Cuartel de la Guardia Civil de Prats de Lluçanès (APPLI)

L'endemà no passà res, només comentaris en secret i xius xius entre els més revolucionaris.

L'alcalde imposà una multa a tots els encartats de 200 pessetes i el jutge una de 25 pessetes. Foren 13 els que atrapà la Guàrdia Civil el primer dia. Naturalment això els vingué de nou, perquè aquí mai ningú deia res i tothom feia el què els donava la gana i aquests multats també s'enginyaran la manera de no pagar la multa i aleshores passaren per tot el poble a demanar que els ajudessin a pagar la multa i lo que indignà més és que moltes cases hi contribuïren, unes per por, les altres per no perdre la clientela i altres per simpatia. Ignoro lo que recolliren. Ho he preguntat i no me'n saben donar raó. El cert és que molta part del poble els ha anat bé una cosa així i s'hi ha solidaritzat. Hi han honroses excepcions, però són els que es queden a casa i els que armen menys fressa. Si no hagués intervingut la Guàrdia Civil, crec que hauria acabat malament.

Pel poble hi ha males cares i fins n'hi ha que diuen que no vindran més a missa mentre hi hagi aquest rector, etc, etc... No obstant, molts es van donant compte que en tot això hi ha la ma negra del mestre i que és una jugada per fer canviar l'alcalde i mirar si s'hi pot tornar a posar ell o almenys un dels seus.

Aquests dies el mestre a corregut molt i, valent-se dels seu càrrec de Quefe de la Falange, els haurà explicat les mil mentides i haurà pintat la cosa a la seva manera i és segur que creuran més la seves mentides que la veritat dels

fets i a última hora vull veure que encara el culpable, sinó vigilem, resultarà ser l'alcalde. (...)

De fet ell era l'instigador dels fets, fins el Sr. Vicari s'escoltà com atiava a les dones perquè assistissin a la Processó burlesca del segon dia.

Fins que aquest home sigui fora de Prats no s'estarà tranquil. El que dol és que la major part del poble el segueix, per por o perquè el necessita, sigui pel Sindicat, sigui perquè es cuida del retir obrer i ha intervingut en els tràmits de papers de molts, sigui perquè encara governa el poble per sota mà.

L'alcalde treballa i mira si el pogués fer saltar de Quefe de Falange, al·legant que l'alcaldia i la Quefatura de Falange és millor que siguin en una sola mà, com és a molt llocs, però és difícil que se'n surti, si no és el contrari.

De fet, tots aquest fets fastiguegen molt i avorreixen al rector, que es veu soscavada la seva autoritat i prestigi, i, tant és què facis com que no facis, que la labor espiritual és nul·la, sobretot amb el poble tant inconseqüent i tan voluble, tant insubordinat i insolent. Cregui que n'estic ben tip i un hom desitja de veritat un canvi i així tal vegada un altre rector els caurà més en gràcia. Què s'hauria de fer? no ho sé, si un escarment general o unes pregaries generals o un estudi intens d'aquest poble que ha fastiguejat a tants rectors.

Ara, aparentment hi ha tranquil·litat, no obstant el dia de Sant Cristòfol, 7 o 8 veïns encara varen anar a Santa Creu a fer beneir la moto, no volent saber res amb la parròquia.

Del Govern Civil no se'n sap res. La Guàrdia Civil va donar compte del fets revolucionaris, però tal vegada el mestre ha corregut més i no passarà res.

Avui mateix he arreplegat aquest Programa que li adjunto, un espectacle que es veu d'una hora lluny que serà immoral, sinó fet a posta per empipar, almenys per aconseguir a tota la púrria. I lo pitjor, és en aquest poble, que, assistiran a l'espectacle els mateixos que al matí hauran anat a combregar i tu no diguis res, perquè fins els mateixos de qui podries refiar-te et saltaran a sobre i aniran a favor de l'espectacle i contra el Rector.

De moment no hi ha res més de notable. Estic en tot i per tot a les ordres del Sr. Bisbe⁷³ i fer el què calgui o mani. Adhesió absoluta i obediència constant.

Prats de Lluçanès, juliol de 1960"

Com veieu, aquell mossèn va redactar un document que per nosaltres és una autèntica joia i ens trasllada a un món que, tot i la distància en el temps, molts havíem viscut de petits i ens endinsa en els records d'una societat que, sortosament, avui ha canviat, però els que l'han patit encara no han oblidat. No cal afegir-hi gaire res, només amb la seva lectura n'hi ha prou per copsar-ne tots els detalls i les amargors.

El segon document, com ja hem esmentat, és un recurs de súplica a l'Ajuntament de Prats, escrit per Manuel Vilarmau i Noguera, o el seu representant, molt ben redactat i a on hi ha una gran quantitat de dades referides a les Festes dels Barris de Prats que són dignes d'estudi per saber moltes més coses sobre aquestes tradicions. El podem considerar com un tresor amagat que estava pendent que algú el descobrís i el fes sortir a la llum. Quan el vam trobar, vam pensar que el seu autor podria haver aprofitat alguns apunts o esborranys que potser estarien en alguna carpeta de la biblioteca de Josep Maria Vilarmau i Cabanes, mort l'any 1947 i pare del Manel.

"MANUEL VILARMAU NOGUERA, mayor de edad, casado, propietario, natural y vecino de Santa María de Marlès, con domicilio en el Manso "Escrigas", Concejal del Ayuntamiento del mismo, con el debido respeto a V.E. acude y atentamente,

EXPONE:

⁷³ Ramon Manou i Boixeda (bisbe de Vic entre els anys 1955 i 1983)

Que si bien es natural y tiene fijada su residencia en Santa María de Marlés, de toda la vida y la de sus antecesores, ha estado vinculado a la vecina población de Prats de Llusanés, viviendo en ella lo mismo que sus familiares la mayor parte de sus días, existiendo por consiguiente, con el sentir de los habitantes del mismo y vibrando por sus fiestas, costumbres y tradiciones.

Desde tiempo inmemorial (se conocen datos de doscientos sesenta años, según resumen histórico de la población del Rdo. José Valls Pbro, antiguo profesor de latín, que había vivido en el pueblo) se celebraban durante la semana siguiente a la festividad de Corpus Cristi, unos festejos populares. Empezaban el domingo con la fiesta del Ayuntamiento. En este día la Corporación Municipal acompañada de orquesta, se dirigía a la Iglesia Parroquial para asistir al Oficio Solemne que se celebraba. En el Ofertorio, las “Capitanas” que generalmente eran la esposa del Sr. Alcalde y la de otro Concejel, ofrecían una monumental “Coca” que luego era repartida entre los asistentes. Al terminar la Santa Misa se dirigían de nuevo a la Casa Consistorial y allí se repartía la “coca” i vino a todos los niños de la población. Por la tarde la Corporación asistía a una Procesión, que coincidía ser la Octava de Corpus. Luego todos los componentes del Ayuntamiento i sus empleados hacían una cena de amistad y por la noche se bailaba en la Plaza Mayor. El mismo domingo por la noche i antes del citado baile la orquesta con los “Administradores” con luces encendidas recorrían las calles del primer barrio de la población, que celebraba su fiesta el lunes. Dicha fiesta, tenía por objeto casi lo del mismo día anterior, asistencia al Oficio, ofrecimiento de la “Coca” etc. A la salida se dirigían a una casa particular (que siempre era la misma) que sin ser tienda, arreglaba el “refresch” de coca i vino para toda la gente del barrio que querían concurrir. A continuación en la misma casa, en el comedor, terraza o lo que fuere, los Administradores y Capitanas bailaban dos o tres bailes y luego acompañados de la orquesta hacían el mismo pasacalle del día anterior. Por la tarde, en un lugar apropiado, pero siempre en el mismo, se obsequiaba a los chiquillos con juegos infantiles y por la noche se hacía el baile del barrio, habiendo hecho el correspondiente pregón por los barrios restantes, invitándoles. Durante el baile se sorteaba un ramo de flores y también en casa particular o en tienda que a lo mejor no se dedicaba a ello, se obsequiaba con galletas a los concurrentes de los otros barrios. Todos los gastos se satisfacían de lo que voluntariamente donaban los vecinos del barrio. Por estar dividida la población en cuatro barrios a los que llevaban nombres tan raros como; “Caps Grosos”, “Sargantanas”, “Llangardaixos” y “Escura-ossos”. Estas fiestas terminaban el jueves.

Hace ya una serie de años que el primer día, o sea la fiesta del Ayuntamiento, había sufrido cambio en sus tradiciones, la cena no se hacía y el baile se había convertido en sardanas, continuando la misma fiesta en los restantes barrios.

Desde que por disposición de la Santa Sede se cambiaron los ritos de la Semana Santa y por consiguiente las festividades del Corpus, quedaron trasladadas a dicha semana desapareciendo la celebración de los Oficios que durante la Octava tenían efecto, estas fiestas quedaron reducidas en su parte únicamente callejera, pero aunque algunos años con verdadero esfuerzo para que no desaparecieran, se han ido conservando.

Este año, a raíz de la visita pastoral que hizo el Ilmo. y Rvdmo. Sr. Obispo de Vich y al ir a saludarle la Corporación Municipal, les manifestó que era del todo necesario que estos bailes desaparecieran y que debían prohibir su celebración, manifestándoles que de no hacerlo se preocuparía él, personalmente.

En efecto, al pedir el correspondiente permiso los del primer barrio, se encontraron la negativa del Sr Alcalde de la población, resultando inútiles cuantas gestiones se llevaron a cabo por parte de comisiones de vecinos que, más que del hecho del baile, les dolía el rompimiento de una tradición.

El que suscribe, en este día, se había trasladado en motocicleta a Ripoll y al llegar entre las diez y diez y media, y teniendo la necesidad de ver a su hermano y a otro señor de la población, entró en el Café denominado Club de Ajedrez, lugar frecuentado por los indicados señores y al pedir por ellos, le fue contestado que los encontraría en la calle Mayor, en el lugar donde precisamente se celebraba el baile en años anteriores. Al llegar allí había siete u ocho motocicletas que en aquel momento se disponían seguir la calle Mayor. Le comunicaron sus ocupantes que habían seguido ya las calles del barrio tocando cláxones y que, ya que no podían hacer baile al menos disfrutaban y pasaban el rato. Ante estas manifestaciones, el suscribiente se juntó a la caravana que cruzando por la calle Oriente se dirigió al lugar de partida.

Al llegar allí y cuando ya todos se disponían a retirarse se le informó que además de una diversión se había organizado dicha caravana con el fin de darle un carácter de protesta por la decisión del Sr. Alcalde, decisión que recaía indirectamente y según la opinión general, a la Autoridad Eclesiástica.

En aquellos momentos y mientras estaba hablando con su hermano se presentó el Comandante del Puesto de la Guardia Civil acompañado de una pareja de guardias (no en acto de servicio). Fueron tomados los nombres de cuantos se hallaban en el lugar en aquellos momentos y fueron citados todos para que se presentaran al Cuartel de la Guardia Civil a las tres de la tarde del día siguiente.

El día siguiente, por la noche, en el lugar donde había de celebrarse el segundo baile, desde las diez de la noche se congregó una gran parte del pueblo paseando por allí por espacio de un par de horas, pero sin decir palabra, ni promoviendo escándalo alguno...

Los días restantes, si bien en los lugares correspondientes y aproximadamente a la misma hora, hubo más o menos concurrencia pero con mucha normalidad.

*Hasta aquí los hechos en términos generales para conocimiento de V. E.
(...)*

Suplica: se digne dar como admitido el precedente escrito y descargo y darle calidad de recurso a fin de que, dadas las oportunas órdenes, se vea librado de las acusaciones de que ha sido objeto y rehabilitado su nombre y personalidad, a cuyo fin adjunta certificaciones, de las Autoridades de su residencia.

GRACIA que espera alcanzar del recto criterio y obrar de V.E. cuya vida guarde Dios muchos años, en bien de nuestra querida Patria.

Santa María de Marlés, 4 de julio de 1960."

Com diu l'autor d'aquest escrit, una part important en els canvis de les Festes dels Barris d'aquella època, va tenir el seu ocàs arran de l'eliminació per part de l'església de les octaves de Corpus de feia uns anys, "*desapareciendo la celebración de los Oficios que durante la Octava tenían efecto, estas fiestas quedaron reducidas en su parte únicamente callejera*". Efectivament, la festa del Corpus i la seva vuitada, anava de baixa i una part important d'aquests canvis van anar a càrrec del Papa Pius XII, que a mitjans dels anys 1960, arran d'alguns canvis en la sensibilitat religiosa, va fer que s'eliminessin les celebracions litúrgiques de la vuitada de Corpus i també l'ambient massa popular de les seves processons.

El 30 de juliol de 1960 l'Ajuntament de Prats de Lluçanès respon a l'interessat que no li accepta el recurs de súplica i l'obliga a pagar la multa de dues-centes pessetes, tal com han fet les altres tretze persones multades. Aquí només expressarem els paràgrafs que considerem d'interès per aquesta narració:

"...si bien, estos bailes callejeros habían sido una tradición, actualmente, ya se habían perdido casi del todo por si solos y solo ha bastado una prohibición para desobedecer y querer reavivar los bailes, impulsados por algún elemento de la localidad que por natural ya son siempre contrarios a los dictados de las Autoridades.

Al pedir el correspondiente permiso, se les autorizó para hacer baile en un local, cosa que no les interesó hacer y no se les autorizó hacerlos en la calle, al enterarme personalmente de que en ninguna población de las aquí cercanas se hacían y sí dentro de un local y además estaba la amenaza de la Autoridad Eclesiástica.

El día 20 de junio por la noche, una caravana de siete u ocho motos, recorrieron varias veces las calles de la Villa, haciendo unos ruidos estruendosos con las propias motos, gritos de sus ocupantes, ruidos con latas, escobas encendidas, etc, etc... y todos con el propósito de revelarse contra la Autoridad Civil y Eclesiástica. Todo ello fue el motivo de que la Guardia Civil interviniera y les hiciera atestado.

Al día siguiente, también por la noche, hicieron salir niños con velas encendidas. Los actos ya no se repitieron ningún otro día. (...)

Por lo expuesto, esta Alcaldía acuerda desestimar el recurso de súplica, con respecto a la solicitud que formula el interesado y como los multados en número de catorce, han pagado la multa los trece y solo falta el recurrente, esta Alcaldía estima que debe ser corregido con multa superior a la cuantía que el Art. 19 de la mencionada Ley de Orden Público, autoriza imponer. (...)
Prats de Lluçanès, 30 de julio 1960"

Tot i que s'acostaven nous temps, la mentalitat dels poders civils i religiosos encara eren lluny de manifestar i executar idees avançades i plenament democràtiques. Això ens ho confirmen alguns documents de la dècada dels anys 1950. Així, per exemple, tenim uns acords del *Consejo de Vigilancia contra el Modernismo*, de l'any 1957, que entre els seus punts podem destacar els següents:

"d/ El Prelado pregunta a los presentes sobre las lecturas e ideas de los sacerdotes jóvenes. Recomienda la lectura y estudio de la reciente Pastoral del Sr. Obispo de Solsona⁷⁴ sobre la juventud.

i/ Sobre teatro mixto. Se recuerda que las disposiciones sinodales son en este punto prohibitivas, al igual que en otras diócesis. Quizás en algún caso será tolerable alguna excepción, -dice el Sr. Obispo-, pero nunca para grupos que actúen como de Acción Católica. En estos casos vigílese mucho la actuación y las obras que se representen.

j/ Cine. El Rdmo. Sr. Obispo llama la atención sobre las películas que se representan en locales de signo católico. Nos vigilan, nos observan y nos critican. Mucha prudencia.

k/ Recuerda el Prelado la vigente prohibición de los baños mixtos. Debemos de nuestra parte hacer lo posible para que no se introduzcan.

l/ Mercados en domingo. Son un estorbo para la vida religiosa. Hay noticias de que se estudia, de conjunto con la Autoridad Civil, la forma de suprimirlos."⁷⁵

⁷⁴ Vicent Enríque i Tarancón (bisbe de Solsona entre els anys 1945 i 1964)

⁷⁵ Document del *Consejo de Vigilancia contra el Modernismo* del 21 de maig de 1957 (APPLI)

Un any més tard, el 17 de juliol de 1958, el rector de Sant Vicenç de Prats, rep una carta del Bisbat de Vic, on s'expressa el seu disgust sobre un programa que s'ha fet públic per informar dels diferents actes de la fira de Sant Jaume:

*"Habiendo llegado al Obispado un programa anunciando un festival profano nada recomendable, a celebrar en esa población el día de Santiago, ilustrado con gráficos francamente escandalosos, cumpla el deber de notificar que ello ha disgustado profundamente al Rvdo. Prelado, más que más por tratarse de una población que se distingue por sus sentimientos cristianos y que está preparando un público homenaje comarcal y casi diocesano a la Santísima Virgen en el Santuario dedicado en ésa a Nuestra Señora de Lourdes, recientemente renovado y ampliado con gusto y generosidad ejemplares."*⁷⁶

Prats de Llusanés. Feria de San Jaime, 25 de juliol de 1958 (APPLI)

En les visites pastorals del mateix bisbe Ramon Masnou i Boixeda, es nota una mica el trencament del pensament preconiliar en front del postconiliar. Aquí en donem dos exemples, un de l'any 1960 i l'altre de l'any 1965, a les acaballes del Concili, ambdós escrits en llegua castellana, a diferència dels que vindran més tard, a partir de l'any 1970 que ja estan redactats en català.

*"Exhortamos encarecidamente al Rdo. Sr. Cura Párroco que realice todos los esfuerzos posibles para la consecución y mejora de la espiritualidad existente en la parroquia por una parte, y por otra, que se trabaje todo lo que se pueda para que vuelva al calor del hogar parroquial todo el sector más o menos alejado. Con este fin es nuestro deseo que se procure con toda generosidad aunar el sentido y el obrar de acuerdo con las consignas diocesanas generales, tanto las emanadas del prelado con relación a la vida sacerdotal diocesana, como las que se dan todos los años para el apostolado seglar. **Solamente así se podrá hacer frente a la oleada de confusión de pensamiento i de inmoralidad que tristemente va invadiendo muchas parroquias.**" (15/5/1960, APPLI – ABEV)*

⁷⁶ Correspondència (APPLI)

*“Como recuerdo de nuestra visita y como ya hemos indicada en la homilía, exhortamos una vez más a que **prestéis vuestra ayuda sobrenatural para el Concilio Ecuménico Vaticano II**, que se está celebrando, con vuestras oraciones, penitencias y buenas obras*

*Los mejores colaboradores del Concilio serán los que mejor oren, los que mejor se esfuercen en vivir rectamente y **los que reciban con sincero acatamiento y cumplan, con pronta voluntad, lo que ha sido o fuere decretado por el Concilio**. Muy especialmente deseamos una constante superación en la vida litúrgica de la parroquia, como señala la constitución sobre la Sagrada Liturgia, aprobada y promulgada en la segunda Sesión del Concilio.” (20/6/1965, APPLI – ABEV)*

El cas és, però, que a Prats de Lluçanès, des d'aquell any 1960 no es van tornar a celebrar ni els Oficis litúrgics d'aquells quatre dies ni les festes dels Capgrossos, Sargantanas, Llangardaixos i Escuraossos. Aquestes haurien d'esperar a millors temps.

La irrupció del Concili Vaticà II i la recuperació d'una part de les Festes dels Barris.

Potser aquells fets de la dècada dels anys 1950 i 1960 no haurien tingut lloc si hi hagués hagut prèviament el Concili Vaticà II. Si fem cas de les paraules del papa Joan XXIII, en l'anunci del Concili diu *“Es tracta d'obrir la finestra perquè un aire nou entri a l'Església i treure'n la pols que s'hi ha acumulat durant segles.”* En el seu article Ramon Viladés⁷⁷ diu que el concili demana *“Respecte per a la llibertat religiosa, vol acostar l'església als més pobres, es vol que la política respecti els drets de tots i busqui el bé comú... Per al Concili allà on es manifesta la comunitat és en la celebració litúrgica, sobretot l'eucaristia.”* Per tant, el que el poble faci fora de l'església, la clerecia no s'hi ha de posar i més quan es tracta de conservar les tradicions populars.

Tanmateix, enmig d'aquestes bones intencions, aquell esperit que es pretenia abans del Concili, passant d'una església triomfalista i dominadora a una de servidora, d'una església compromesa amb el poder a una d'evangelitzadora i al costat dels pobres, no va agradar a tothom, sobretot a la cúria romana i al final es va quedar a mitges. Si bé, algunes coses van canviar. Com diu Ramon Viladès *“Les parròquies van haver de canviar el xip. El rector ja no era l'amo i senyor que feia i desfeia a gratient, sinó que a totes les parròquies, inclús les més petites, havien de tenir un consell de pastoral i d'economia”* i al costat dels feligresos. Entre tots s'havia de fer tot. Part d'aquells feligresos eren els amants d'unes tradicions que no volien perdre.

Per anar acabant amb l'evolució d'aquestes festes i així arribar fins els nostres dies, podem veure-hi un cert contrasentit. Si en el seu origen, la festa del Corpus i la seva vuitada era un esclat de força litúrgico-popular, amb el misteri de la transsubstanciació, que al poble li costava d'entendre, però que la seva força va anar a més i així es manifestava en les processons i els festeigs populars, ara, amb l'obertura del Concili Vaticà II, bona part de l'església es va recloure dins dels seus temples i rebutjava de les processons la seva part ostentosa i d'exhibició de poder.

Una vegada celebrat el Concili, tant la cúria com els bisbats, aconsellaven a les parròquies que es portessin a terme tots els seus dictats i així ho manifestaven amb les seves visites pastorals:

⁷⁷ VILADÉS, Ramon. Dossier. *Concili Vaticà II (1962-1965) “L'Erol”*, número 124, 2015
<https://raco.cat/index.php/Erol/article/view/295053/391096>

*“Exhortem al nostre germà, el senyor rector Mn. Joaquim Font i als seus col·laboradors habituals, que procurin, mentre duri aquest període de crisi, que al poble no li falti la doctrina segura i les orientacions convenientes **a fi que els fidels puguin distingir el blat de la cugula**. Que es fomenti l'amor a l'Església, al Papa, als bisbes i als sacerdots i a tota la comunitat cristiana, sense crítiques ni divisions.” (17/5/1970, APPLI – ABEV)*

*“Tornem a insistir a què es vagi exposant la mentalitat del Concili Vaticà II, tal com l'exposa el Magisteri Jeràrquic de l'Església, a fi que millori progressivament el sentit eclesial dels **poble i desapareguin les idees confuses i les divisions**.” (6/4/1975, APPLI – ABEV)*

Per acabar-ho d'adobar, si a mitjans dels anys 1960 s'eliminen les celebracions litúrgiques de la vuitada de Corpus, a l'any 1980, l'església amb connivència del govern, accepta que el Dijous de Corpus deixi de ser festa de precepte i la seva festivitat va traslladar-se al diumenge següent, convertint aquella celebració centenària en un dia laborable qualsevol⁷⁸. Ja no es parla de la vuitada de Corpus, ni de les processons, trencant segles de tradició. A partir d'ara, la celebració litúrgica del Corpus va per un cantó i els festeigs populars per un altre. Tanmateix, el seu llegat no ha estat en va, perquè d'aquelles festes, el poble n'ha sabut treure l'essència de les manifestacions festives i de les seves espectaculars processons, amb gegants, nans i capgrossos⁷⁹, bestiari, balls, etc. que en moltes poblacions celebren durant aquests dies.

Mossèn Joaquim Font, rector del poble (1967-1985) i director de la revista *L'Estel del Lluçanès*, fundada l'any 1968 per ell i una colla de pradencs, escriu l'any 1984 en la seva secció *Espigolant*, un article titulat *Festa i foc*. En les seves paraules es pot veure el canvi de mentalitat de la nova església amb la d'una vintena d'anys enrere:

“Comptar amb l'experiència observada dels temps passats ens enriquirà a tots. Així construirem sense sorpreses. Hem contemplat a més, aquests dies, les festes dels barris. La seva gènesis la trobem en l'octava de Corpus, quan cada barri tenia un dia per adorar el Santíssim Sagrament i com a complement, acabava el dia amb una festa al carrer. Festa religiosa ocasionant la popular, com tantes vegades. Que n'és de bonica la pregària d'un barri unit! Com genera benestar l'alegria compartida dels veïns! «Val més un veí a la porta, que un parent a Mallorca», diu l'adagi català. Una comunitat així espontània fa fort el poble. La divisió destrueix, la unitat cristiana fortifica i millora l'amor en les llars.”⁸⁰

Al final de tot, allò que feia anys que es deia a Catalunya «Corpus, la festa de les festes» o a Espanya «Tres Jueves hay en el año que relucen más que el sol: Jueves Santo, Corpus Christi y el Día de la Ascensión», d'alguna manera s'havia apagat.

Aquells anys, a Prats també hi va haver una altra novetat, ja que a l'any 1984, segurament pel creixement de la població, els veïns d'un d'aquells barris van decidir posar-hi nom i van escollir el de les Salamandres, que ve a ser un nom proper o

⁷⁸ En molts països europeus va deixar de ser festa, tot i que hi ha països i regions que encara es continua mantenint com a dia festiu. A Espanya, el Govern i la Conferència Episcopal, l'any 1989 van traslladar la solemnitat litúrgica al diumenge infraoctava.

⁷⁹ No sabem si el primer barri de Prats, que coneixem amb el nom de capgrossos i després es completa amb les sargantanes, llangardaixos i al final de tots ells només resten els ossos, quedant el barri dels escura-ossos, tindria res a veure amb les figures dels nans i capgrossos que sortien a les processons de Corpus. O simplement és fruit d'algun pradenc escotorit que se li va despertar la imaginació i hi va posar aquests noms.

⁸⁰ FONT i GASSOL, Joaquim. Festa i foc, “Espigolant”. L'Estel, juny-juliol 1984

anàleg als de tota la vida i afegir el divendres com un dia més de celebració. Sobre aquell fet, Josep Maria Gost i Grau (Fidel) en un article a *L'Estel*, no veu que sigui una bona idea i ho argumenta dient que les festes dels barris de Prats “...tenien el seu origen purament religiós. La vuitada de Corpus que després del dia principal començava amb la festa dels Capellans, seguia la dels Escolans i la de l'Ajuntament, el diumenge. A continuació venien els quatre barris de dilluns a dijous, i acabava l'esmentada vuitada del Corpus, amb els seus Oficis solemnes amb orquestra, les enramades als carrers, les cercaviles i les ballades de carrer. Si ens devem doncs a uns dies concrets, on hem de ficar la festa del divendres?...” El nostre propòsit es simplement deixar constància d'aquest escrit, perquè ens sembla basat en arguments ben sòlids. Som conscients que amb el temps, totes les tradicions i festes populars evolucionen i es transformen, però hem de procurar fer-ho tenint en compte d'on venim i cap a on volem anar.

Arxius consultats:

- AFP (Arxiu Familiar Piniella)
- ABEV (Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic)
- AHCB (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)
- AMPLI (Arxiu Municipal de Prats de Lluçanès)
- APPLI (Arxiu Parroquial de Prats de Lluçanès)
- DCVB (Diccionari Català-Valencià-Balear)
- DGCPA (Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme)